

2025

Lapuan tuomiokirkkoseurakunta: Hautausmaiden hoitosuunnitelma

Laadittu 8.12.2025

Käsitelty ja hyväksytty kirkkoneuvostossa

16.12.2025

SISÄLLYSLUETTELO

Käyttäjälle.....	2
Julkaisun sisältö ja käyttö.....	2
Hautausmaan hoitosuunnitelman käsitteet.....	2

1 YLEISTÄ

Johdanto.....	5
Hautausmaiden tehtävä ja tavoitteet.....	5
Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt	6
Lapuan hautausmaat.....	7
Kirkon ympäristödiplomi.....	7
Hautausmaat ja kulttuuriympäristön vaaliminen.....	8
Hautausmaan kunnossapidon vastuut.....	9
Seurakunnan hautausmaiden hoitovastuu.....	9
Omaisten hoitovastuu.....	9
Hautausmaiden hoitovastuun toiminta ja sopimushautosten hoito.....	11
Hoitamattomat haudat.....	12
Hautaukseen liittyvät toimintatavat.....	13
Hautausmaan hoitosuunnitelman hyväksyntä ja käyttöönotto.....	13

2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA LAATUVAATIMUKSET

Vierahaukeiden kunnossapitoluokitus RAMS pähkinäkuoressa.....	15
Hautausmaiden luokitus RAMS:n mukaan.....	17
Vierahaukeiden puhtaanapitoluokituksen soveltaminen hautausmailla.....	18
Hautausmaiden kunnossapidon laatuvaatimukset.....	19
Hautausmaiden kunnossapidon ympäristövaikutukset.....	19

3 KUNNOSSAPITO

Hautausmaan kunnossapidon tavoite.....	21
Hautausmaan kunnossapidon laatuvaatimukset.....	22
Hautausmaan yleinen kunnossapito.....	23
Hautausmaan talvihoito.....	24
Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto.....	25
Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito.....	28
Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)	30
Hautausmaan avoimien viheralueiden (A) hoito.....	33
Hautausmaan metsien (M) hoito.....	34
Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto.....	35
Hautausmaan dynaamisten kasvi-istutusten hoito.....	36
Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja inventoinnit.....	37
Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö.....	38

4 KUNNOSSAPIDON

KEHITTÄMINEN

Hautausmaan kunnossapidon resurssit.....	40
Henkilöstö.....	40
Koneet, laitteet ja käsityökalut.....	41
Toimitilat.....	42
Huoltoalueet.....	42
Hautausmaan kunnossapidon suunnit- telu.....	43
KÄSITTEET.....	45
KIRJALLISUUS.....	49

Käyttäjälle

Kirkkolainsäädännön (652/2023) uudistukseen sisältyy kirkkojärjestyksen (657/2023) vaatimus hautausmaan hoitosuunnitelman laatimisesta. Hoitosuunnitelmassa täsmennetään seurakunnan ja hautaoikeuden haltijoiden välistä työnjakoa hautojen hoidossa. Hoitosuunnitelmalla lisätään myös hautausmaan kunnossapidon suunnitelmallisuutta. Kirkon keskushallinnon ohjeistuksessa todetaan kunnossapitoluokituksen ja hoitosuunnitelman tarpeellisuus kunnossapitotoimenpiteiden oikein kohdentamisessa sekä kunnossapidon kustannustehokkuuden ja hyväksyttävän kunnossapitotason saavuttamisessa.

Hautausmaan hoitosuunnitelma toimii muun muassa omaisuuden hallintatyökaluna sekä perusteena valtion rahoituksen kohdentamiselle. Lisäksi se on apuna kunnossapidon töiden suunnittelussa, toteutuksessa ja urakoinnissa.

Hautausmaan hoitosuunnitelma toteuttaa sekä näkyvällä, että oikeudenmukaisella tavalla seurakunnan strategioissa ja visioissa asetettuja tavoitteita. Tämä Lapuan tuomiokirkkoseurakunnan hautausmaiden hoitosuunnitelma on laadittu Seurakuntapuutarhurit ry julkaiseman laadintaoppaan (2022 / 2. painos 2023) mukaisesti.

Julkaisun sisältö ja käyttö

Hautausmaan hoitosuunnitelma muodostuu neljästä osasta:

- Osa I Yleistä
- Osa II Hautausmaiden kunnossapitoluokitus ja kunnossapidon laatuvaatimukset
- Osa III Hautausmaiden kunnossapito
- Osa IV Hautausmaiden kunnossapidon kehittäminen.

Osassa I esitetään hautaustoimeen ja hautausmaiden kunnossapitoon liittyviä yleisiä asioita ja niitä ohjaavia tekijöitä.

Osassa II esitetään, miten hautausmaat ja hautausmaan eri osa-alueet voidaan luokitella 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMSin' mukaan eli miten RAMS-luokitusta sovelletaan hautausmailla. Osassa esitetään myös periaatteet kunnossapidon laatuvaatimuksien määräytymisestä 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun mukaan. Samalla esitellään periaatteet hautausmaiden kunnossapidon laadunarviointiin ja otetaan kantaa hautausmaiden kunnossapidon ympäristövaikutuksiin.

Osassa III esitetään tarkempia periaatteita hautausmaiden kunnossapidosta.

Osassa IV esitetään hautausmaiden kunnossapidon kehittämiseen liittyviä asioita kuten resurssien hallinta ja kunnossapidon suunnittelu ja aikataulutus.

Hautausmaan hoitosuunnitelman käsitteet

Tässä hoitosuunnitelmassa käytetään 'Infra 2017 Kunnossapitonimikkeistön' käsitteitä. Nimikkeistön mukaan kunnossapitoon kuuluvat korjaus-, hoito- ja käyttötehtävät. Nämä käsitteet on kuvattu seuraavasti:

- **Kunnossapito** on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet, vaikutetaan infrastruktuurin käytön olosuhteisiin tai hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä.
- **Korjaus** on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet.
- **Hoito** on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin käytettävyyteen ja koettavuuteen vaikuttavat olosuhteet.
- **Käyttö** on säännöllistä toimintaa, jolla hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä.

Rajanveto hoidon ja korjauksen välillä perustuu tehtävän pääasialliseen sisältöön. Hoidolla huolehditaan, että alue on käyttötarkoituksensa edellyttämässä päivittäisessä kunnossa.

Hoitotehtäviin sisältyvät talvihoito, puhtaanapito, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, kasvillisuuden hoito sekä muut erityiset hoitotehtävät. Hoitoon sisältyvät myös pienet, hoitotöiden yhteydessä ilman erityiskoneita ja -materiaaleja tehtävät korjaus- sekä huoltotyöt. Muut korjaus- ja kunnostustyöt kuuluvat korjaukseen. **Korjaustehtäviin** sisältyy olevan rakenteen kunnostaminen, uusiminen, siirtäminen tai purkaminen. Sen avulla vioittunut tai puutteellinen rakenne palautetaan käyttökuntoon. Korjaus- ja kunnostustehtävät kohdistuvat olemassa oleviin rakenteisiin, varusteisiin ja järjestelmiin.

Käyttötehtävien avulla valvotaan ja ohjataan järjestelmiä niiden toimivuuden ylläpitämiseksi. Käyttötehtäviin kuuluvat myös korjaus- ja muutostarpeita kartoittavat selvitykset.

Hanketehtävät ovat kunnossapitoa palvelevia työmaa- tai tilaajatehtäviä.

Hautausmaiden osalta käsitteiden käyttö voidaan karkeasti jakaa hautojen hoitoon ja hautausmaan kokonaisvaltaiseen kunnossapitoon.

Kunnossapidon ulkopuolelle jää hautausmaan peruskorjaus, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla pyritään parantamaan hautausmaan kuntoa tai palauttamaan se alkuperäiseen kuntoon. Tyypillisiä peruskorjauksia ovat muun muassa kastelu-, valaistus-, sähkö- ja muiden teknisten järjestelmien uusiminen ja käytävverkoston kunnostus.

Kunnossapidon ja peruskorjauksen kustannukset voivat ohjautua taloudessa eri momenteille: kunnossapidon kulut katetaan käyttötaloudesta ja peruskunnostuksen kulut investointirahoista.

Tämän asiakirjan nimessä käytetään kuitenkin käsitettä **hoitosuunnitelma** eikä kunnossapitosuunnitelma, sillä hoitosuunnitelma -käsite on kirkkolain uudistuksen myötä tullut kirkkojärjestykseen.

Tässä julkaisussa käytetyt muut käsitteet on selitetty julkaisun loppuun kootussa listassa.

1 YLEISTÄ

JOHDANTO

Hautausmaan hoitosuunnitelmaan sisältyvät usein toistuvien ja säännöllisten sekä pitkällä aikavälillä toteutettavien töiden suunnittelu. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa esitetään tavoitteet ja vaatimukset hoitotöille, kuten

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö.

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa otetaan kantaa myös kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnitteluun, kuten puiden hoitoon, käytävien ja kulkuväylien uusimiseen ja kastelujärjestelmien uusimiseen. Hautausmaan kunnossapidon suunnitteluun liittyy lisäksi hautausmaan toimintaa ja kunnossapitoa varten tarvittavien resurssien – kuten koneiden, kaluston ja tilojen – käytön suunnittelu.

Hoitamattomien hautojen osalta määritellään hoitamattomuuden perusteet ja hoitamattomuuskuulutuksen prosessi.

Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon lisäksi hautausmaan turvallisuuden seuranta ja kehittäminen. Turvallisuutta käsitellään sekä työntekijöiden työturvallisuuden että hautausmaalla kävijöiden turvallisuuden kannalta. Turvallisuuden seuranta ja kehittäminen perustuvat vaarojen tunnistamiseen ja riskienarviointiin.

Hautausmaan hoitosuunnitelma auttaa selkeyttämään hautausmaaympäristön ja hautapaikkojen hoidon vastuualueita ja neuvoo yleisluontoiset vuosittaiset hoitotoimenpiteet hautausmaiden eri osa-alueille. Hoitosuunnitelma auttaa kohdentamaan määrärahoja kustannustehokkaasti. Hoitosuunnitelmassa selvitetään yleisluontoisesti myös hautausmaan kunnossapitoluokitus, jonka pohjalta pystytään suunnittelemaan hautausmaaympäristön kunnossapitotoimenpiteet järkevästi ja tuloksellisesti.

HAUTAUSTOIMEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET

Hautaustoimella tarkoitetaan hautausmaan hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapito- sekä hautauksiin ja vainajasäilytykseen liittyviä tehtäviä.

Hautaustoimen perustehtäviä ovat hautaaminen, hautarekisterin ylläpito, hautausmaiden kunnossapito sekä muut työt hautausmaalla (mm. haudalle saatot ja uurnanlaskut, sekä muistomerkkisuunnitelmien hyväksyminen). Hautaustoimi huolehtii myös riittävästä hautapaikkavarannosta. Hautausmaan kulttuuriperinnön vaaliminen on myös yksi hautaustoimen tärkeistä tehtävistä. Lisäksi tehtäväalueeseen kuuluu sopimushautojen hoito kaikilla kolmella hautausmaalla (Simpstö, Tiistenjoki ja Kauhajärvi).

Hautausmaiden hyvän kunnon ylläpitämiseksi tarvitaan jatkuvaa ja suunnitelmallista kunnossapitoa. Tavoitteena on luoda puitteet asianmukaiselle ja vainajan muistoa kunnioittavalle hautaan siunaamiselle, hautaamiselle ja muistamiselle. Hautaustoimi palvelee omaisia ja hautausmaalla kävijöitä kaikissa hautaustoimeen liittyvissä asioissa. Hautaustoimi edustaa näkyvää osaa seurakunnan toiminnasta ja tulee siten lähelle ihmistä.

Hautaustoimen laadullisia tavoitteita ovat muun muassa:

- laadukas, asiantunteva, luotettava ja yhdenvertainen palvelu kaikille
- toimivan ja turvallisen työympäristön varmistaminen
- vainajan kohtelu hienotunteisesti
- olemassa olevien hautausmaiden, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja hautojen kunnossapito hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- sankarihauta-alueiden kunnossapito hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- hautausmaiden toiminta kestävä kehityksen mukaisesti.

Tavoitteiden saavuttamista pyritään arvioimaan mahdollisesti vuotuisesti määritettyjen erillistavoitteiden seurannalla ja arvioinnilla, sekä saaduilla palautteilla. Tavoitteiden saavuttamisen arviointia pyritään kehittämään.

OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA LUPAKÄYTÄNNÖT

Hautausmaita koskevat monet lait ja asetukset. Ne on lueteltu tarkemmin tämän luvun lopussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee hautaustoimea koskevan lainsäädännön. Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI) hoitaa hautaustoimilaissa tarkoitettua lupa-, valvonta- ja kiinteistörekisteritehtävät koko maan alueella (AVI on olemassa 31.12.2025 saakka, jonka jälkeen 1.1.2026 alkaen suurin osa tehtävistä siirtyy lupa- ja valvontavirastolle).

Kirkkolain mukaan kaikilla evankelisluterilaisen kirkon seurakunnilla ja seurakuntayhtymillä tulee olla oma hautaustoimen ohjesääntönsä. Siinä on tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän **hautaustoimen ohjesääntönsä** huomioidaan hautausmaiden paikalliset ominaispiirteet ja hautauskäytännössä omaksuttu kulttuuri sekä järjestelyiden tarkoituksenmukaisuus.

Hautausmaan käytössä noudatetaan **hautausmaakaavaa ja hautausmaan käyttösuunnitelmaa**. Kirkkojärjestyksen (657/2023) 3 luvun 57 §:n mukaan: "Hautausmaalle on laadittava hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma. Hautausmaakaava on yleiskartta, jota laadittaessa on otettava huomioon varatun alueen maaston luonne, maisemalliset arvot ja seurakunnan taloudellinen kantokyky. **Hautausmaakaavaan sisältyy:** 1) hautausmaan rajat; 2) hauta-alueiden ja rakennusten sijainti; 3) liikenteen järjestelyt ja käytävien sijainti; 4) hauta-alueiden jako; 5) hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma sekä jätehuollon järjestelyt."

"**Hautausmaan käyttösuunnitelmassa** on otettava huomioon hautausmaan eri aikoina perustettujen osien ominaispiirteet ja kulttuurihistorialliset arvot. Käyttösuunnitelmaan sisältyy: 1) hautausmaakaavan sanallinen selitys; 2) määräykset hautausmaan tai sen osan käytöstä yhteen tai useampaan hautausyhteyteen; 3) määräykset hautausmaaston käyttöönottojärjestyksestä; 4) hautausmaan käytön rajoitukset."

Seurakunnan omat strategiat vaikuttavat myös hautausmaiden kehittämiseen ja kunnossapitoon. Kirkon ympäristödiplomin avulla seurakunta voi parantaa ympäristöasioiden hoidon tasoa ja tehostaa toimintaansa. Lisää ympäristödiplomista kohdassa **Kirkon ympäristödiplomi**.

Lisäksi hautausmaan rakentamiseen, kunnossapitoon ja kunnostamiseen liittyvät toimenpiteet voivat edellyttää kunnan viranomaisen myöntämää ympäristö-, rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupaa tai museoviranomaisen lausuntoa. Hautausmaa-alueilla otetaan huomioon mahdollinen arkeologinen kulttuuriperintö, kun tehdään esimerkiksi tavallista haudankaivua laajempia putki- ja kaapelikaivantoja.

Hautausmaiden kunnossapito perustuu seuraaviin lakeihin, asetuksiin, sääntöihin ja ohjeisiin:

- hautaustoimilaki (457/2003)
- kirkkolaki (652/2023), 3 luku 21–37 §:t
- kirkkojärjestys (657/2023), 3 luku 55–61 §:t
- muinaismuistolaki (295/1963)
- terveydensuojeluasetus (1280/1994), 7. luku, 39.–42. §
- järjestyslaki (612/2003)
- jätelaki (646/2011)
- ympäristönsuojelulaki (527/2014)
- maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- vesilaki (587/2011)
- hautaustoimen ohjesääntö
- hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma
- seurakunnan ja seurakuntayhtymän strategia
- kirkon ympäristödiplomi
- kunnan yleis- ja asemakaavat sekä ympäristö-, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

LAPUAN HAUTAUSMAAT

Tämä hoitosuunnitelma käsittää Lapuan tuomiokirkkoseurakunnan, Tiistenjoen kyläkirkkoyhdistyksen, sekä Kauhajärven kyläkirkkoyhdistyksen omistamat hautausmaat. Simpsiön hautausmaa on kokonaan tuomiokirkkoseurakunnan omistama hautausmaa. Tiistenjoen hautausmaan omistaa osittain Tiistenjoen kyläkirkkoyhdistys ja Kauhajärven hautausmaan omistaa kokonaisuudessaan Kauhajärven kyläkirkkoyhdistys. Seurakunta kuitenkin ylläpitää kaikkia kolmea hautausmaata ja vastaa hautaustoiminnasta, sekä hautojen hoitopalveluista. Lisäksi Simpsiöllä sijaitsee tunnustuksettomien hautausmaa-alue, joka on useamman seurakunnan yhteinen. Sankari-hautausmaat sijaitsevat tuomiokirkon, Tiistenjoen kirkon, sekä Kauhajärven kirkon läheisyydessä.

Simpsiön hautausmaa Saarenkankaalla osoitteessa Kappelintie on suurin kolmesta hautausmaasta. Pinta-alaltaan noin 7 hehtaarin alue jakaantuu Kappelintien molemmin puolin, jossa eteläpuolella on ns. vanha hautausmaa ja pohjoispuolella uusi hautausmaa. Vanha osa on otettu hautauskäyttöön vuonna 1826 ja uusi osa 1945. Tunnustuksettomien hautausmaa sijaitsee uuden osan vieressä.

Tiistenjoen hautausmaa Pappilantiellä on kooltaan noin 1,5 hehtaaria. Alue jakaantuu siten, että kaksi vanhinta hautalohkoa on kyläkirkkoyhdistyksen omistamia ja loput kuusi lohkoa omistaa seurakunta. Tiistenjoen hautausmaa on otettu käyttöön 1928.

Kauhajärven hautausmaa Kirkkotien varrella on kooltaan noin 0,5 hehtaaria ja alueen omistaa kokonaisuudessaan kyläkirkkoyhdistys. Hautausmaa on otettu käyttöön 1869.

Lapuan tuomiokirkkoseurakunnan kirkkovaltuuston 1.11.2023 hyväksymä hautausmaan ohjesääntö käsittää kaikki kolme hautausmaata. Myös vuonna 1993 Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon julkaisuja 5: Lapuan tuomiokirkkoseurakunnan hautausmaiden inventointi, sisältää tarkempia tietoja hautausmaista ja niiden sisältämistä muistomerkeistä.

KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

Kirkon omaa ympäristöjärjestelmää, ympäristödiplomia, on käytetty seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä vuodesta 2001 lähtien ympäristövastuun kantamisen välineenä. Ympäristöjärjestelmällä sidotaan ympäristöasiat osaksi seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimintaa. Lapuan tuomiokirkkoseurakunnalle myönnettiin ensimmäinen ympäristödiplomi kaudelle 2021–2025. Ympäristödiplomia ollaan uusimassa vuoden 2025 aikana kaudeksi 2026–2030.

Ympäristöjärjestelmän keskeisin tavoite on ohjata seurakuntalaisia ympäristövastuulliseen ajatteluun ja toimintaan. Ympäristödiplomi haastaa myös seurakunnan työntekijät ymmärtämään ympäristöasiat osana jokaista toimintaa. Ympäristödiplomi asettaa tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoii tehtäviä sekä niiden seurantaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ympäristödiplomi edellyttää kaikilta diplomia hakevilta samojen minimikriteerien täyttämistä. Vähimmäisvaatimukset toteutuvat hautausmaiden osalta, kun hautausmaille tehdään ympäristöselvitys, laaditaan tai päivitetään hoito-ohjeet tai niiden ympäristöosat, koulutetaan työntekijöitä ja ohjataan omaisia ympäristöasioissa ja järjestetään jätehuolto asianmukaisesti. Lisäksi hautausmailla noudatetaan kunnan jätehuoltomääräyksiä ja ympäristönsuojelumääräyksiä.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset tulevat näkymään myös hautausmaan hoidon haasteina. Ilmaston ennustetaan muuttuvan siten, että kevät ja kesä alkavat aikaisemmin ja ne ovat hieman lämpimämpiä. Keväällä ja kesällä tulevat pitkät kuivat jaksot, hallaton kausi pitenee, mutta hallat ovat ajoittain ankaria. Syksy ja talvi alkavat myöhemmin sekä selvästi lauhempina. Syksyisin ja talvisin on runsaasti sateita. Lyhyitä kovia pakkasjaksoja tulee satunnaisesti ja lumettomuus yleistyy. Maa voi routaantua syvältä lumen puutteen takia. Talvehtimisongelmat tulevat lisääntymään varsinkin lumettomilla alueilla. Kasvintuhoojat ja -taudit tulevat lisääntymään, ja sen myötä kasvien perusterveys sekä oikeiden kasvien valinta tulee entistä tärkeämmäksi. Paitsi taudit ja tuholaiset myös rikkakasvit tulevat lisääntymään kiihtyvällä tahdilla, kun kasvuolosuhteet muuttuvat leudompina talvien myötä otollisemmiksi.

Ympäristödiplomin mukaisia kunnossapidon toimintaperiaatteita ovat muun muassa:

- Kehitetään ja kunnossapidetaan hautausmaata osana laajempaa viherverkostoa.
- Käytetään kunnossapitoluokitusta monipuolisesti niin, että hautausmaalle syntyy myös luonnon monimuotoisuutta edistäviä vähemmän tehokkaasti hoidettavia alueita.
- Tunnistetaan, poistetaan ja hävitetään haitalliset vieraslajit asianmukaisesti.
- Varmistetaan monivuotisten kasvien soveltuvuus paikkakunnan kasvillisuusvyöhykkeelle.
- Hankitaan kotimaassa ja mieluiten lähellä tuotettuja kasveja ja muita kunnossapidon materiaaleja.
- Käytetään ympäristövaikutuksiltaan vähiten haittaavia tuotteita.
- Vältetään kemikaalien käyttöä.
- Torjutaan liukkautta sepelillä.
- Hävitetään rikkakasvit mekaanisesti.
- Käytetään hitaasti liukenevia lannoitteita maa-analyysien ohjeiden mukaan.
- Tehdään pölynsidontaa harkiten.
- Minimoidaan kasteluveden menekki kasteluautomaatiikan ja yöllä tapahtuvan kastelun avulla.
- Suositaan akkukäyttöisiä pienkoneita.
- Käytetään pienkoneissa pienkonebenssiiniä.
- Laaditaan puustolle hoitosuunnitelma.
- Lajitellaan hautausmailla syntyneet jätteet huolellisesti ja opastetaan hautausmaan käyttäjiä lajitteluun.

HAUTAUSMAAT JA KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN

Kirkollisten rakennusten suojelusta on säännöksiä sekä evankelisluterilaista kirkkoa koskevassa kirkkolaissa (652/2023) että laissa ortodoksisesta kirkosta (985/2006). Suojelulainsäädännön tarkoitus on varmistaa, että kirkollisia rakennuksia hoidetaan ja korjataan asianmukaisella tavalla.

Kirkkolain mukaan kaikki ennen vuotta 1917 rakennetut evankelisluterilaiset kirkolliset rakennukset kiinteine sisustuksineen ja taideteoksineen ovat suojeltuja. Kirkkolain suojelusäännöksiä sovelletaan myös kirkkopihan, sen ja hautausmaan aitaan ja porttiin sekä sankarihautausmaahan. Myös vuotta 1917 nuorempi kirkollinen rakennus voidaan suojella. Suojelusta kirkkolailla päättää Kirkkohallitus.

Kirkkorakennuksille, kirkkopihaille ja hautausmaille on usein annettu suojelumerkintöjä ja -määräyksiä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa. Suuri osa kirkkojen ympäristöistä on valtakunnallisesti arvokkaita eli valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY). Ne on julkaistu osoitteessa www.rky.fi.

Kirkoissa ja niiden ympäristöissä voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kohteita. Muinaismuistolaki rauhoittaa esihistoriallisten kohteiden lisäksi historiallisen ajan hautausten ja kirkollisen toiminnan jäännöksiä. Rauhoituksen piiriin luetaan myös kirkkomaahan liittyvien rakennusten ja rakenteiden kuten vanhojen kivaitojen, porttihuoneiden, tapulien, luuhuoneiden ja hautakappeliin jäännöksiä. Muinaismuistokohteet otetaan huomioon muun muassa kaivutöiden (sähköjohdot yms.) yhteydessä. Museovirastoon otetaan yhteyttä aina kun kaivu- ja rakennustöitä tehdään muinaismuistojen välittömässä läheisyydessä.

Vanhat hautausmaat ovat yleensä kirkon piha-alueella, nuoremmat hautausmaat on sijoitettu siitä erilleen. Jos kirkkopihaa muutetaan olennaisesti, laki velvoittaa seurakuntaa pyytämään Museoviraston lausunnon. Samoin toimitaan, jos kyse on kirkkopihan tai hautausmaan aidan tai portin tai sankarihautausmaan olennaisesta muuttamisesta. Tässä yhteydessä 'olennaisella muuttamisella' voidaan tarkoittaa esimerkiksi alueen ilmeen muuttamista alkuperäisestä sommitelmasta poiketen. Muun muassa reunakivien poisto kirkkopihassa sijaitsevalta historiallisesti arvokkaalta hautausmaalta voi olla olennainen muutos. Sen sijaan kasvillisuusalueen muutos, kuten puun kaataminen, ei ole olennainen muutos, jos poistettu kasvillisuus uusitaan. Lainsäädäntö on uudistumassa, joten jatkossa asia huomioidaan kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Seurakunnan hoitamalla hautausmaalla sijaitsevia yksittäisiä hautamuistomerkkejä eivät koske lakien suojelusäännökset. Haudalle sijoitettua muistomerkkiä ei saa kuitenkaan poistaa ilman seurakunnan eli hautausmaan ylläpitäjän suostumusta. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija – seurakunnan tehtävänä on huolehtia

hautausmaiden yleisten alueiden, kuten käytävien, puiden, pensaiden ja yhteismuistomerkkien hoidosta. Haltijattomat, hoitamattomat hautamuistomerkit voivat joutua poistettaviksi, ellei seurakunta toisin päättä.

Monen kirkkoympäristön ja hautausmaan puusto on ikääntynyttä ja uusiminen edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua ja puuston varovaista uudistamista. Yleensä asemakaava-alueella ja toisinaan yleiskaava-alueella puiden kaatamiseen tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen, kunnan myöntämä maisematyöluupa.

Joskus hautausmaa voi jäädä hoidon ulkopuolelle. Muinaiset hautapaikat, jotka eivät ole seurakunnan hoidossa olevalla hautausmaalla, ovat muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Lisäksi sellaisia ovat pakanuuden aikaiset haudat ja kalmistot, myös sellaiset, joista maan pinnalla ei ole merkkejä.

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON VASTUUT

Seurakunnan hautaustoimen hoitovastuu:

Hautaustoimilain (457/2003) 5. luvun 13. pykälän mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautausmaiden yleinen kunnossapito on seurakunnan hautaustoimen vastuulla.

Hautaustoimen vastuulla olevia hautausmaiden kunnossapitotöitä ovat:

- hautausmaan nurmikoiden leikkaus ruohonleikkureilla (ajettava ja työnnettävä)
- hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden kunnossapito
- hautausmaiden yleisten alueiden kasvillisuuden kunnossapito
- hautausmaarakenteiden ja -kalusteiden kunnossapito (mm. portit, aidat, penkit, valaisimet, pyörätelineet, opasteet, hulevesijärjestelmät, kasteluvesijärjestelmä ja kameravalvonta)
- yleinen puhtaanapito ja jätehuolto
- yhteisten muistelupaikkojen kunnossapito hautausmaan käyttösuunnitelman mukaan
- sankarihauta-alueiden ja muiden merkittävien hauta-alueiden kunnossapito
- seurakunnalle ja seurakuntayhtymälle palautuneiden ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen hoito kirkkovaltuuston päätöksen mukaan.

Omaisten hoitovastuu:

Kirkkolain (652/2023) 3 luvun 33 §:n mukaan haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina ja haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Omaisten vastuulla on yksittäisen haudan hoito hautamuistomerkkeineen sekä kasveille varattuine istutusalueineen (kukkapesä). Reunakivellisellä haudalla omaisten vastuulla on hoitaa myös reunakivien rajaama alue (myös nurmikon leikkuu, jos alue on eri tasolla ympäröivään maastoon nähden). Omaiset kustantavat kokonaisuudessaan yksittäisen haudan hoidon sekä hautamuistomerkkiin liittyvät hankinta- ja hoitokustannukset.

Omaisten hoitovelvoitteita ja tehtäviä ovat:

- haudalle hankitun hautamuistomerkkikokonaisuuden hoito (myös aluskivi ja kukka-aitio)
- haudan kasveille varatun istutusalueen (kukkapesä) hoito kevät- ja syyssiivouksineen
- nurmikon siistiminen (trimmaus) hautamuistomerkkin ja kasveille varatun istutusalueen ympäriltä
- hiekkahaudan pinnan puhtaanapito ja rikkakasvien poisto
- haudan istutusalueella käytettyjen erillisten pintamateriaalien (esim. koristekivet ja -karikkeet) puhtaanapito
- haudalle tuoduista muistoesineistä huolehtiminen (myös lyhtyjen ylläpito)
- roskien ja muun jätteen poistaminen haudalta (muun muassa palaneet hautakynntilät)
- reunakivien rajaaman alueen hoito (myös eri korkeustasolla ympäristöön nähden olevat nurmihaudat)
- seurakuntakohtaisen muun ohjeistuksen noudattaminen (uurnalehdon / sirottelualueen, muualle haudattujen vainajien ja tyhjän sylin yhteismuistelupaikat)

- muistomerkki- ja istutusalueen ulkopuolella ei saa säilyttää tai kasvattaa mitään sellaista, joka voi rikkoutua tai haittaa hautausmaan yleishoitoa (mm. pensaiden leikkausta, sekä nurmikon leikkausta ajettavalla tai työnnettävällä koneella), tai aiheuttaa mahdollisen vaaratilanteen hoitotoimien yhteydessä (trimmatessa kivet tai muut pienet esineet). Kynttilälyhdyt suositellaan poistettavaksi haudalta kesän ajaksi kokonaan

Haudan kasvillisuuden hoito:

Kausikasvien eli kesäkukkien (myös kevät kukat tai talvikukat ja havut) istuttaminen ei ole pakollista kasveille varattuun istutusalueeseen (kukkapesään). Ne voidaan korvata esimerkiksi monivuotisilla perennoilla (seurakunnan hyväksymät, ei herkästi leviäviä tai tautialttiita lajeja). Haudalla ei tarvitse välttämättä olla lainkaan istutus- aluetta, jolloin hiekka tai nurmikko rajautuvat suoraan muistomerkkiin. Jos istutuksia on, tulee ne olla muistomerkkin edessä tai välittömästi sen vieressä tai takana omalla hoidetulla istutusalueella. Haudoilta ei lähtökohtaisesti saa istuttaa puuvartisia kasveja, kuten pensaita tai puita (poikkeuksena puuvartiset pienpensaat, joiden käyttö tulee varmistaa hautausmaan toimistolta). Kun kasvillisuutta on istutettu haudalle, istutukset hoidetaan niin, etteivät rikkakasvit kasva hautausmaan yleisilmettä häiritsevästi ja etteivät istutukset leviä istutusalueen ulkopuolelle eikä naapurihautojen puolelle tai täysikasvuina ole haitaksi hautaamiselle tai hautausmaan hoidolle. Kausikasvien hoidossa huomioidaan myös, etteivät ne levitä kasvitauteja ympäröiviin kasvustoihin. Esimerkiksi härmäiset kasvit poistetaan tai vaihdetaan terveisiin kasveihin. Muovikukat eivät kuulu hautausmaille korvaamaan istutuksia.

Haudan reunakivien rajaaman alueen hoito:

Rajatun alueen pintahiekka pidetään rikkakasvittomana. Reunakivien rajaama alue voidaan myös nurmettaa. Jos reunakivet ovat samalla tasolla ympäröivän maaston kanssa, nurmikon leikkaus tapahtuu hautausmaan ylläpitäjän, eli seurakunnan toimesta siten, että muistomerkkin ja istutusalueen ympärykset jäävät omaisten hoitovelvoitteeksi. Jos reunakivet ja / tai reunakivetyt haudan pinta ovat eri tasolla kuin ympäröivä maasto, kuuluu koko reunakivien rajaaman alueen hoito omaisille myös nurmihaudan osalta.

Haudan muistomerkkin hoito:

Haudan muistomerkki (yleensä hautakivi) on asennettu suoraan ja turvallisesti paikoilleen. Hautamuistomerkkin asento tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Hautamuistomerkki oikaistaan ennen kuin se on vaarassa kallistua ja kaatua ja ennen kuin se aiheuttaa haittaa tai tapaturman vaaraa hautausmaalla vieraileville ja hautausmaiden työntekijöille. Esimerkiksi arkun tai uurnan maatumisen myötä hautamuistomerkki voi kallistua. Routiva maa sekä puun juuret saattavat joko nostaa tai laskea hautamuistomerkkiä. Hautamuistomerkkien hoidossa noudatetaan Museoviraston 'Hautamuistomerkkien hoito' -julkaisun ohjeita. Hautamuistomerkkiin rajoittuva nurmikko pidetään siistinä ja samalla korkeudella kuin haudalla oleva muu nurmikkokasvusto. Jos hautaan on haudattu vainaja, tulee haudalla olla muistomerkki. Jos muistomerkkiin on kaiverrettu tai muulla tavalla asetettu vainajatietoja, pitää tiedoista saada vaikeuksitta selvää.

Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito:

Kirkkolain 3 luvun 33 §:n 2 momentin mukaan seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta hoitaa hautaa määrääjän maksua vastaan. Hoitomaksut sijoitetaan Lapualla erilliseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan. Hautainhoitorahaston voimassa olevat säännöt ja palveluiden hinnat hyväksytään seurakunnassa. Sopimushaudat voidaan tarvittaessa hoitaa myös ilman hautainhoitorahastoa. Tällöin sopimushautojen hoidolle on yleensä oma kustannuspaikka hautaustoimen käyttötalouden puolella.

Sopimushaudan yhden tai viiden vuoden kesähoitoon sisältyy muun muassa:

- kasveille varatun istutusalueen (kukkapesä) hoito (mm. kevätsiivous, kasvualustan lannoitus, kausikasvien eli kesäkukkien istutus, kastelu, kuihtuneiden kukkien poistaminen, tarvittaessa kasvinsuojelu, HUOM! hautausmaan henkilökunta valitsee olosuhteisiin sopivat kausikasvit haudalle)
- kasveille varatun istutusalueen kanttaus ja nurmikon siistiminen istutusalueen ympäriltä
- rikkakasvien kitkeminen
- haudan pinnanhoito (mm. pintahiekan ja -nurmen hoito)
- hoitokauden päättyessä syyskunnostus (mm. kausikasvien poisto, kukkapesän pinnan tasaaminen muun haudan pinnan tasalle ja haudan siistiminen)
- viiden vuoden kesähoitoon kuuluu tarvittaessa ensimmäisenä hoitovuonna muistomerkin oikaisu ja haudan peruskunnostus. Nämä tarpeet arvioidaan aina erikseen.

Perennahoitoon sisältyy:

- samat asiat kuin edellä yhden tai viiden vuoden kesähoitoihin sillä poikkeuksella, että kasvualustaa lannoitetaan vain tarvittaessa ja kesäkukkia ei istuteta lainkaan
- perentojen jakaminen tarvittaessa

Kasteluhoitoon sisältyy:

- kasteluhoitoon sisältyy ainoastaan istutettujen kukkien kastelu, jolloin rikkakasvien kitkentä ja haudan pinnan hoito (seurakunnan nurmikon leikkausta lukuun ottamatta) kuuluu omaisille

Nurmi- ja hiekkahoitoon sisältyy:

- nurmi- ja hiekkahoitoon sisältyy ainoastaan haudan pinnan hoito ja viimeistely, jolloin istutusten kastelu ja muu hoito, sekä rikkakasvien kitkentä kuuluu omaisille

Sopimushoitoon ei yleensä sisälly hautamuistomerkin tai reunakivien hoito. Poikkeuksena 5 vuoden hoitoihin kuuluu ensimmäisenä hoitovuotena mahdollinen muistomerkin oikaisu, sekä tarvittavilta osin haudan pinnan peruskunnostus.

Haudan hoitosopimus voidaan tehdä enintään hautaoikeuden hallinta-ajalle. Haudan hoidosta perittävät maksut ovat enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset ja maksujen perusteet ovat kaikille samat (Hautaustoimilaki, 2. luku 6. §). Hoitomaksua määritettäessä otetaan huomioon sekä hautojen välittömät hoitokulut että hautojen hoidon hallinnoinnista aiheutuvat välilliset kulut.

Valtio, kunta, kulttuuriperintöä vaaliva yhdistys tai yksityishenkilö voivat myös huolehtia haudoista. Haudan hoidosta huolehtiminen ei tuota oikeutta hoidettavaan hautaan. Tällaisessa tilanteessa laaditaan seurakunnan tai seurakuntayhtymän ja haudan hoidosta vastaavan tahon välille sopimus, jossa sovitaan toimintatavat.

HOITAMATTOMAT HAUDAT

Kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan, jonka hoito on olennaisesti laiminlyöty. Haudan kunnostus on tehtävä vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hautaoikeuden haltijalle tiedoksi. Kirkkoneuvosto voi päättää hautaoikeuden menettämisestä, jollei laiminlyöntiä ole korjattu annettuun määräaikaan mennessä. Päätöksestä on tiedotettava kirkkolaissa (3 luku 33 § 3 momentti ja 10 luku 26 §) määrättyllä tavalla.

Haudan hoitamattomuuden perusteita ovat esimerkiksi:

- hauta on epäsiisti ja selkeästi hoitamatta
- haudalla on kaatunut tai vaarallisesti kallellaan oleva hautamuistomerkki
- kasveille varatulla istutusalueella tai reunakivien rajaamalla alueella kasvaa runsaasti ja häiritsevästi rikakasveja, kuten voikukkia, nokkosia, kortetta, pujoa tai puiden tai pensaiden taimia
- istutettu kasvillisuus on levinnyt sille varatun istutusalueen ulkopuolelle.

Seurakunnalla on laadittu ja vahvistettu vuonna 2016 hoitamattomien hautojen määritelmät, joita on sovellettu hoitamattomien hautojen kunnostuskehotusmenettelyssä.

Istutusalueella kasvavan monivuotisen perennan tai sammalen perusteella hautaa ei katsota hoitamattomaksi.

Hoitamattomaksi todetut haudat ja niiden hautamuistomerkit käsitellään seurakunnan määrittämän toimintatavan mukaan.

Seurakunnalle palautunut hauta voidaan luovuttaa uudelleen edellyttäen, että haudan koskemattomuusaika on mennyt umpeen eikä hauta ole muusta syystä säilyttämisen arvoinen, kuten kulttuurihauta, merkkihenkilön hauta tai haudalla on merkittävä muistomerkki, eikä uudelleen luovuttamiselle ole muuta hautausmaan käyttöön liittyvää estettä. Simpsiön hautausmaan vanhalta osalta lohkoilta A, B (ja E) voidaan tarvittaessa luovuttaa uusia hautoja enää urnakäyttöön siten, että alueiden ulkonäkö ja habitus eivät muutu. Muistomerkkejä voidaan lisäksi velvoittaa käyttämään uudelleen tai hankkimaan samankaltaisia uusia muistomerkkejä. Myös Tiistenjoen hautausmaalla on alueita, joista ei voisi enää arkkuhautauskäyttöön luovuttaa uusia hautoja.

HAUTAUKSEEN LIITTYVÄT TOIMINTATAVAT

Hautauksen yhteydessä tehtävät työt, kuten kaivuutyöt ja kaivuumassojen välivarastointi, voivat hetkellisesti heikentää hautausmaan yleisilmettä sekä aiheuttaa turvallisuushaittoja. Tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle.

Arkkuhautauksen yhteydessä haudalla olevat hautamuistomerkit tai muut rakennelmat poistetaan haudalta hautauksen ajaksi seurakunnan määrittämän aikataulun mukaan.

Hauta kaivetaan hautakartan määräämään paikkaan ja sen leveys ja pituus määräytyvät arkun suuruuden mukaan siten, että arkku mahtuu riittävän väljästi laskeutumaan vaakasuorassa asennossa haudan pohjalle saakka.

Haudan kaivuun yhteydessä syntyvät kaivuumassat käsitellään seurakunnan määrittämällä tavalla. Erityisesti kiinnitetään huomioita kaivuumassojen välivarastointipaikan sijoittamiseen niin, etteivät kaivuumassat haittaa hautausmaan muuta käyttöä tai aiheuta turvallisuusriskejä. Kaivuumassat pyritään pitämään avatun haudan lähellä. Kaivuumassojen alla pyritään käyttämään aluslevyjä siisteyden takaamiseksi. Tämän lisäksi varmistetaan, ettei kaivuumassoja päädy hautausmaa-alueen ulkopuolelle. Haudan kaivamisen aikana näkyviin tulevat aikaisemmin haudatun vainajan jäännökset suojataan kaivamisen aikana ja sen jälkeen peitetään haudan pohjalle hautaus-toimen ohjesäännön mukaisesti. Kaivuun yhteydessä käytetään monesti myös kaivannossa tukiseinämiä estämään sortumia. Monesti käytetään myös viherseiniä (vihreitä mattoja) kaivannon seinämiä vasten.

Hautauksen jälkeen hauta täytetään kaivuumassoilla, täyttö tiivistetään ja kahden viikon jälkeen, kuitenkin viimeistään keväällä, haudan pinta tasoitetaan, muotoillaan, kasvitetaan ja siistitään alueen edellyttämällä tavalla. Hautamuistomerkki asennetaan hautaus-toimen osoittamalla tavalla paikoilleen siten, että muistomerkki ei vaaranna turvallisuutta eikä aiheuta haittaa hautausmaiden huoltotöille. Kaivuun jälkeisen haudan täytön lisäpainumat korjataan seurakunnan toimesta seuraavan vuoden aikana, jos omaiset niin toivovat. Pieniä painaumia ei korjata, mutta selvästi painuneet haudat korjataan vuoden sisällä hautauksesta. Myöhemmät painumat korjataan maksullisena peruskunnostuksena erikseen tilattaessa. Myös muistomerkeille hautauksesta aiheutuneet kallistumat hautaan päin korjataan seurakunnan toimesta vuoden sisällä hautauksesta, jos omaiset niin toivovat.

HAUTAUSMAAN HOITOSUUNNITELMAN HYVÄKSYNTÄ JA KÄYTTÖÖNOTTO

Hoitosuunnitelman hyväksynnästä päättää kirkkovaltuusto, ellei asiaa ole esimerkiksi hallintosäännössä delegoitu eteenpäin kirkkoneuvostolle. Lisäksi hoitosuunnitelman käyttöönotto yleensä edellyttää päätöstä rahan-käytöstä.

2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA LAATUVAATIMUKSET

VIHERALUEIDEN KUNNOSSAPITOLUOKITUS RAMS

Hautausmaat luokitellaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisun 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS' mukaan. Viheralueiden kunnossapitoluokituksen lähtökohtina ovat alueen ominaisuudet, käyttötarkoitus, viheralueen käyttäjät sekä kunnossapidolle asetetut laatu- ja kustannustavoitteet. Kunnossapitoluokka kuvaakin alueen yleisilmettä, käyttöä ja kunnossapidon laatutasoa.

Kunnossapitoluokan valintaan vaikuttavat alueen luonnonominaisuudet, asema kaupunkikuvassa, sen tuottamat toiminta- ja ekosysteemipalvelut, alueen käyttötarkoitus ja rakentamisaste. Lisäksi valintaan vaikuttavat kunnossapidon laatutavoite ja intensiivisyys sekä kustannukset, joihin sitoudutaan kunnossapidossa. Kunnossapitoluokkaa määriteltäessä joudutaan pohtimaan kunkin alueen kohdalla edellä mainittujen tekijöiden keskinäistä painoarvoa ja käytettävissä olevia resursseja.

Viheralueiden kunnossapitoluokituksen mukaan viheralueet jaetaan kolmeen kunnossapidon pääluokkaan:

- **R** Rakennetut viheralueet
- **A** Avoimet viheralueet
- **M** Metsät.

Kukin pääluokka jaetaan 4–5 alaluokkaan viheralueen käytön ja kunnossapidon intensiteetin mukaan. Alaluokat on esitetty oheisessa taulukossa.

Pääluokkia täydentävät lisäksi luokat:

- **S** Suojelualueet
- **x** Maankäytön muutosalueet
- **P** Puhtaanapitoluokitus.

Rakennetut viheralueet ovat kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä olevia erilaisia puistoja, puistoaukioita, kiinteistöjen ulkoalueita, hautausmaita, katto- ja kansipuutarhoja, liikenneviheralueita sekä liikuntaan, leikkiin ja muuhun erityiseen toimintaan tarkoitettuja viheralueita. Kunnossapidon tavoitteena on joko pitää alue alkuperäisen suunnitelman mukaisena tai kehittää sitä kohdekohtaisen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Avoimet viheralueet ovat kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä tai reuna-alueilla olevia luonnostaan tai ihmis-toiminnasta syntyneitä niittyjä ja peltoja. Kunnossapidon tavoitteena on edistää niiden lajiston monimuotoisuutta ja säilyttää alueiden avoin ilme sekä varmistaa, että ne kestävät käytöstä aiheutuvan kulumisen.

Metsät ovat kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä, reuna-alueilla tai etäämmällä olevia puuston peittämiä alueita, joille tunnusomaista on luonnonvarainen pensas- ja aluskasvillisuus, joka vaihtelee metsätyyppin ja kasvupaikan olosuhteiden mukaan. Metsien hoidon tavoitteena on varmistaa puuston, muun metsäkasvillisuuden ja maaperän elinvoimaisuus, kasvukunto, uusiutumiskyky, monimuotoisuus ja kasvinterveys sekä omistajan metsälle asettamat tavoitteet.

Suojelualueet ovat laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston, ministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) tai muun viranomaisen päätöksessä määrättyjä alueita, joilla on suojeltuja luontokohteita. Suojelualueena pidetään myös aluetta, jolla on muinaismuistolain nojalla suojeltuja rakennelmia tai niiden jäännöksiä sekä rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset, jos niitä voidaan pitää aluemaisina kohteina. Suojelualue voi olla myös maanomistajan omalla päätöksellä tai muulla päätöksellä suojeltu alue. Suojelualueiden hoidon tavoitteena on turvata lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuutta sekä huolehtia kansallismaiseman, kulttuuri-perinnön, virkistys- ja retkeilyalueiden tai muun erityisen ja suojeltavan arvon säilymistä.

Maankäytön muutosalueet ovat yleis- tai asemakaavassa rakentamiseen tai rakentamisen vaikutuspiiriin osoitettuja alueita, joiden hoidon tavoitteena on valmentaa kasvillisuutta tulevaa käyttöä varten, niin että alueen säilytettävä kasvillisuus on elinvoimainen myös rakentamisen aiheuttaman muutoksen jälkeen.

Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen avulla määritetään puhtaanapidon intensiivisyys ja siisteystaso, johon pyritään alueen yleisilme huomioiden. Viheralueiden puhtaanapitoluokitus toimii itsenäisenä luokituksena.

Viheralueen omistaja määrittää, mikä viheralueen kunnossapitoluokka on tai sisältääkö se useita eri kunnossapitoluokkiin kuuluvia alueita. Kunnossapitoluokka voi myös muuttua viheralueen kehittymisen ja sen elinkaaren mukaan. Viheralueen valmistumisen jälkeen takuuajana voidaan esimerkiksi noudattaa intensiivisempää kunnossapitoa edellyttävää kunnossapitoluokkaa ja takuuajan jälkeen muuttaa kunnossapitoluokka vähemmän intensiivistä kunnossapitoa vaativaan luokkaan. Myös viheralueilla, joita halutaan kehittää esimerkiksi avoimesta viheralueesta metsäisemmäksi viheralueeksi, voidaan kunnossapitoluokkien muutoksella ohjata alueen kehittymistä.

RAMS-luokitus on esitetty kokonaisuudessaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa "Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020" -julkaisussa.

Viheralueiden kunnossapitoluokituksen (RAMS-luokitus) vastaavuus vanhaan viheralueiden hoitoluokitukseen (ABC-luokitus) on esitetty Viherympäristöliiton verkkosivuilla

(<https://www.vyl.fi/ohjeet/kunnossapitoluokitus/vastaavuus/>)

TAULUKKO 1: Viheralueiden kunnossapitoluokat.

PÄÄLUOKAT	ALALUOKAT
R Rakennetut viheralueet	R1 Rakennettu arvoviheralue R2 Toimintaviheralue R3 Käyttöviheralue R4 Suoja- ja vaihettumisviheralue
A Avoimet viheralueet	A1 Arvoniitty A2 Käyttöniitty A3 Maisemaniitty A4 Avoin alue A5 Maisemapelto
M Metsät	M1 Arvometsä M2 Lähimetsä M3 Ulkoilu- ja virkistysmetsä M4 Suojametsä M5 Talousmetsä
PÄÄLUOKKIA TÄYDENTÄVÄT LUOKAT	ALALUOKAT
S Suojelualueet	Ei alaluokkia
x Maankäytön muutosalueet	Rx Muutosalue, jota kunnossapidetään rakennetun viheralueen mukaisessa ulkoasussa Ax Muutosalue, jota kunnossapidetään avoimen viheralueen mukaisessa ulkoasussa Mx Muutosalue, jota kunnossapidetään metsän mukaisessa ulkoasussa
P Viheralueiden puhtaanapitoluokitus	P1 Päivittäin (ma-la) P2 Työpäivinä (ma-pe) P3 Viikoittain (3 krt/vk) P4 Viikoittain (2 krt/vk) P5 Viikoittain (1 krt/vk) P6 Kuukausittain P7 Vuosittain (Huom! Talvikauden sekä sunnuntaisin ja juhlapyhinä tehtävästä puhtaanapidosta sovitaan erikseen.)

HAUTAUSMAIDEN LUOKITUS RAMSIN MUKAAN

Hautausmaat luokitellaan pääsääntöisesti rakennettuihin arvoviheralueisiin (R1), toimintaviheralueisiin (R2) ja lähimetsiin (M2). Lapuan hautausmailla käytetään lähtökohtaisesti luokkia R1 ja R2, joista R1 koskee lähinnä kaikkia kolmea sankarihautausmaata ja R2 yleisesti hautausmaa-alueita. A3 luokitusta käytetään mm. Simpsiön hautausmaan käyttöön ottamattomien hautalohkojen niityistä. M2 luokitusta käytetään Tiistenjoen hautausmaan ja joen välisellä osuudella, jossa puuston keskellä kulkee jokipenkassa ulkoiluväylä.

Rakennetut arvoviheralueet (R1) ovat laadukkaista materiaaleista korkeatasoisesti rakennettuja viheralueita. Ne ovat erityisen arvokkaita puutarhakulttuurin, puutarhataiteen, kulttuuriperinnön, arkkitehtuurin tai muiden maanomistajan määrittämien ominaispiirteiden vuoksi. Rakennetuksi arvoviheralueeksi luokittaminen edellyttää erityisen arvon nimeämistä ja sen perustelua. Rakennetun arvoviheralueen hoidon tavoitteena on paikan omaleimainen arkkitehtoninen, historiallinen, puutarhataiteellinen ja kulttuurinen ilme. Hoitotyössä noudatetaan kohdekohtaisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia, suojelumääräyksiä sekä tilaajan tai omistajan erikseen laatimia ohjeita. Hoito on intensiivistä ja hoitotoimenpiteitä tehdään alueella päivittäin. Sankarihautausmaat luokitellaan rakennettuihin arvoviheralueisiin.

Toimintaviheralueita (R2) ovat jalankulun ja pyöräilyn reittiyhteyksiin sekä liikuntaan, leikkiin ja erityistoimintoihin varattuja viheralueiden osia. Toimintaviheralueen hoidon tavoitteena on monipuolinen, viihtyisä, turvallinen, käyttäjäystävällinen ja toimiva viheralue. Valtaosa hautausmaista luokitellaan toimintaviheralueisiin.

Lähimetsät (M2) ovat asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia metsiä, joiden käyttö on päivittäistä. Käytöstä johtuva maapohjan kulumisen on tyypillistä, ja pohjakasvillisuus voi muuttua tai puuttua kokonaan ihmistoiminnan vuoksi. Lähimetsän hoidon tavoitteena on monipuolinen, turvallinen, viihtyisä ja käyttäjäystävällinen metsäalue. Lisäksi pyritään pitkään puuston elinkaareen ja maisemalliseen edustavuuteen. Kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden, varusteiden ja laitteiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti. Kulumista aiheuttava käyttö ohjataan kulumista kestäville päällysteille, kuten poluille ja pitkospuille. Tiistenjoen jokipenkka kuuluu osittain hautausmaakiinteistöön, joten se voidaan lukea kuuluvaksi lähimetsiin.

Maisemaniitty (A3) käsittää hautausmaan niittymäiset osat, joilla edistetään luonnonkasvillisuuden monimuotoisuuden ja avoimen kulttuurimaiseman säilymistä. Simpsiön hautausmaan uuden osan loppupäässä on maisemaniittyalue, jota ylläpidetään käyttöön vielä ottamatta olevien hautalohkojen osalta. Maisemaniittyalueita pyritään lisäämään mahdollisuuksien mukaan.

VIHERALUEIDEN PUHTAANAPITOLUOKITUKSEN SOVELTAMINEN HAUTAUSMAILLA

Viheralueiden puhtaanapitoluokitus täydentää varsinaista kunnossapitoluokitusta (RAMS-luokitusta). Sen avulla määritetään puhtaanapidon laadun taso ja puhtaanapitokertojen määrä.

Puhtaanapidon suunnittelussa ja valvonnassa huomioidaan muun muassa kohteen roskaantumisaste, käyntimäärien tarve ja valitun kunnossapitoluokan yleiset laatuvaatimet.

Viheralueiden puhtaanapitoluokitus on esitetty Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa.

HAUTAUSMAIDEN KUNNOSSAPIDON LAATUVAATIMUKSET

Viheralueiden kunnossapidon yleiset laatuvaatimukset esitetään Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa. VKT:ssa esitetään hankkeesta toiseen samanlaisina esiintyvät laatuvaatimukset, jotta niitä ei tarvitse joka kerta kirjoittaa auki uudestaan. Seurakunta voi viittaamalla hankkeen asiakirjoissa VKT:een saattaa voimaan sen vaatimukset.

VKT:ssa rakenteen yleisilme, siisteys ja muut mahdolliset laatuvaatimukset esitetään kunnossapitoluokittain.

Tämän julkaisun osassa 3 Hautausmaiden kunnossapito perusajatuksena on, että hautausmaan kunnossapitoon, eli hoitoon, korjaukseen ja käyttöön liittyvät työtehtävät, toteutetaan pääsääntöisesti VKT:n mukaan ja vain VKT:n vaatimuksia täydentävät tai niistä poikkeavat asiat on esitetty.

HAUTAUSMAIDEN KUNNOSSAPIDON YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Viheralueiden kunnossapidon ympäristövaikutukset esitetään Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa.

Ympäristövaikutuksissa kiinnitetään huomiota muun muassa kunnossapitotöiden:

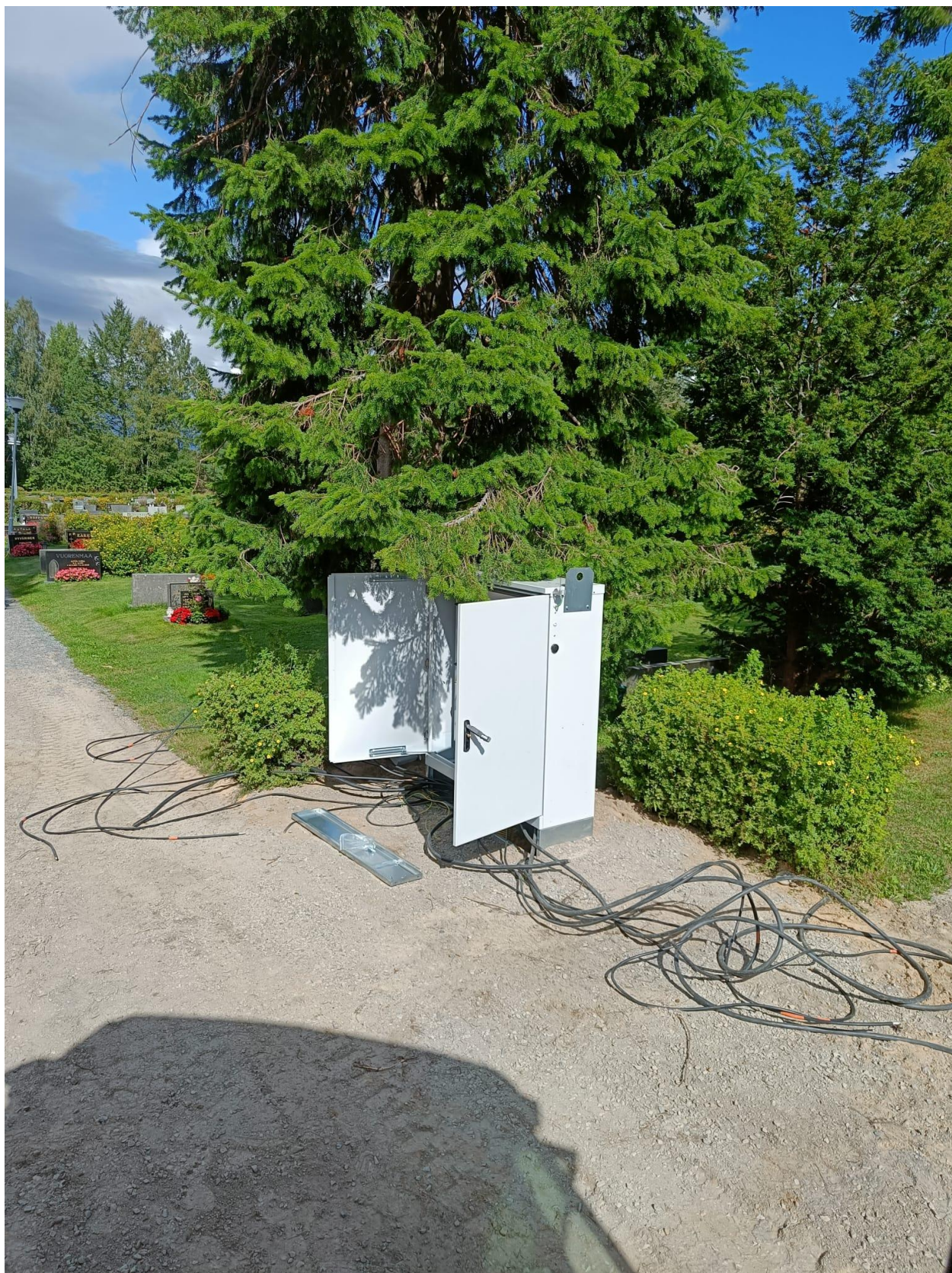
- melu-, pöly- ja pakokaasupäästöjen hallintaan (VKT:n kohta 60003.1)
- orgaanisten jätteiden käsittelyyn (VKT:n kohta 60003.2)
- kemikaalien käsittelyyn (VKT:n kohdat 60003.3.1–60003.3.5)
- työmaavesien käsittelyyn (VKT:n kohta 60003.4)
- maaperän tiivistymisen estämiseen (VKT:n kohta 60003.5)
- vedenkulutuksen vähentämiseen (VKT:n kohta 60003.6).

Lisäksi eri hoitotöille on esitetty vaatimuksia, joilla pyritään edistämään positiivisia ympäristövaikutuksia.

Kun pohditaan hautausmaan kunnossapidon ympäristövaikutuksia, kannattaa asiaa lähestyä myös kunnossapitoluokan valinnan näkökulmasta. Mitä tehokkaampaa hoitoa vaativia kunnossapitoluokkia käytetään sitä suuremmat ympäristövaikutukset yleensä myös ovat. Monipuolinen kunnossapitoluokkien käyttö mahdollistaa tehokasta hoitoa edellyttävien kunnossapitoluokkien sijoittamisen esimerkiksi eniten käytetyille tai erityisen arvokkaille hautausmaan osille. Hautausmaiden reuna-alueille voidaan valita kunnossapitoluokkia, jotka eivät edellytä tehokasta hoitoa vaan sallivat muun muassa monimuotoisen luonnonkasvillisuuden kehittymisen.

Hautausmaan kunnossapidon ympäristövaikutuksiin on merkitystä myös hautausmaan kasvivalikoimilla. Nurmikat ja säännöllistä kastelua tai muuta säännöllistä hoitoa edellyttävät kasvillisuusryhmät ovat yleensä ympäristövaikutuksiltaan suurempia kuin esimerkiksi vähempää hoitoa tarvitsevat kunta-alueet ja niittymäiset kasvillisuusalueet. Kannattaa kuitenkin muistaa, että monipuolisella kasvivalikoimalla tuotetaan esteettistä, vaihtelevaa, viihtyisää ja perinteikästä hautausmaan kulttuuriympäristöä. Kasvivalintoja tehdessä huomioidaan muutkin tekijät kuin pelkästään hoidon ympäristövaikutukset.

3 KUNNOSSAPITO

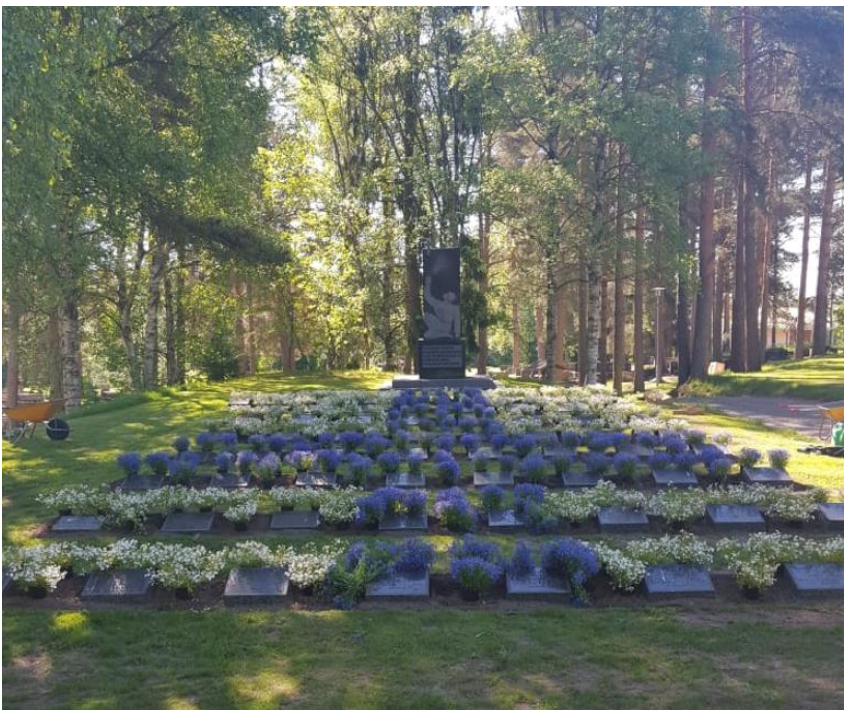
HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON TAVOITE

Hautausmaan kunnossapidon – eli hoidon, korjauksen ja järjestelmien käytön – tavoitteena on varmistaa hautausmaan toimivuus, viihtyisyys, esteettisyys ja turvallisuus sekä yleisilme valitun kunnossapitoluokan tai -luokkien mukaan. Tämän lisäksi kunnossapidon keinoin varmistetaan hautausmaan kulttuuriarvojen säilyminen ja vahvistuminen.

Hautausmaa on ensisijaisesti hautaamista varten ja hautaamisen vuoksi hautausmaan turvallisuus, toimivuus ja viihtyisyys voivat tilapäisesti heikentyä. Talvinen haudankaivuun maan sulatuksineen voi näyttää epäesteettiseltä ympäröivää valkeaa lumipeitettä vasten. Hiekkamaalle haudattaessa hauta voi sortua laajalta alueelta ja häiritä tilapäisesti myös naapurihautojen turvallisuutta ja pyhyttä. Hautaustoimen ohjesäännön mukaan **tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle**.

Asetettuihin kunnossapidon tavoitteisiin päästään suunnittelemalla hautausmaan hoito-, korjaus- ja järjestelmien käyttötehtävät toteutettavaksi oikea-aikaisesti ja oikeilla työmenetelmillä. Tässä osassa (3) esitetään hautausmaan:

- hoitotyöt
- hoitotöiden yleiset laatutavoitteet
- hoitotöiden laadunvalvonta
- työmenetelmien tarkennukset
- hoitotöihin tarvittava ajankäyttö ja resurssit
- erikseen sovittavat työtehtävät (mm. korjaukset)
- muut hoidon suunnittelussa ja hoidossa huomioitavat asiat.

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON LAATUPOIKKEAMAT

Hautausmaiden kunnossapidon laatupoikkeamien osalta noudatetaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa esitettyjä seuraavia vaatimuksia ja ohjeita.

Vaatus

Rakennetulla arvoviheralueella (R1) kunnossapidon laatupoikkeamia esiintyy vain vähän ja ne korjataan välittömästi.

Toimintaviheralueelle (R2) ja maisemaniityllä (A3) ja lähimetsässä (M2) kunnossapidon laatupoikkeamia voi esiintyä lyhytkestoisesti ja ne korjataan mahdollisimman pian.

Vaaraa aiheuttavat poikkeamat korjataan välittömästi. Turvallisuutta vaarantavat viat on merkitty viipymättä varoitavin opastein ja varoitus- ja sulkulaittein.

Raportoimattomia vikoja ja poikkeamia ei ole.

Ohje

Vaaraa aiheuttavista vioista ja poikkeamista raportoidaan viipymättä. Myös muista poikkeamista raportoidaan heti, kun se on mahdollista.

Poikkeamaksi tulkitaan myös kasvi-istutuksen 'ylihoitaminen', kuten:

- rakennetuilla viheralueilla (R) kuihtuneiden kukintojen, kasvijätteen ja lahoppuuston liiallinen poisto, jollei suunnitelma-asiakirjoissa ole määritetty niitä poistettavaksi
- avoimilla viheralueilla (A) niittykasvustojen hoitaminen nurmikon hoidon mukaan ja lahoppuuston liiallinen poisto, jollei suunnitelma-asiakirjoissa ole määritetty niitä poistettavaksi
- metsissä (M) lahoppuuston, aluskasvillisuuden ja pienpuuston liiallinen poisto, jollei suunnitelma-asiakirjoissa ole määritetty sitä poistettavaksi.

Vaatimuksissa mainitut aikamääreet 'välittömästi', 'mahdollisimman pian' ja 'viipymättä' tarkennetaan tarvittaessa kunnossapidon tehtävä- tai tuotekorteissa.

HAUTAUSMAAN YLEINEN KUNNOSSAPITO

Hautausmaan yleinen kunnossapito pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito (mm. nurmikot, kausikasvit, ryhmäruusut, sipuli- ja mukulakasvit, perennat, pensaat, köynnökset, puut)
- avoimien alueiden eli niittymäisten alueiden hoito
- lähimetsien hoito
- haitallisten vieraskasvien poisto
- dynaamisten kasvi-istutusten hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö (mm. valaistus-, sulanapito-, hulevesi-, vedenjakelu-, kastelu-, valvonta- ja hälytysjärjestelmät)

Tehtävien tarkempi sisältö on esitetty TAULUKOISSA 1–10.

Taulukko 1. Hautausmaan talvihoito

1. HAUTAUSMAAN TALVIHOITO
Hoitotyöt
- Talvihoidon valmistelutyöt (mm. aurausviitoituksen asentaminen) - Lumenpoisto (mm. auraus, linkous, käsilumityöt, sohjon ja jään poisto hulevesikaivojen ritiläkansista, lumen kuormaus ja kuljetus) - Liukkauden torjunta (mm. hiekoitus, mekaaninen karhennus, HUOM! Katso myös taulukko 10 Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö, kohta Sulanapitojärjestelmät) - Hiekoitushiekkojen poisto ja pölynsidonta (mm. pesu, harjaus)
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset
Talvihoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 61100 Viheralueiden lumen poisto ja liukkaudentorjunta mukaiset.
Laadunvalvonta
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 61000.1 Viheralueiden talvihoidon laadunarviointi vaatimuksia. - Kirkkojen, kappelien, seurakuntatalojen ja kiinteistöjen sekä hautausmaiden kulkuväylien kuljetta- vuus, esteettömyys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua. - Talvihoidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti päivittäin ja muiden talvikau- den kunnossapitotöiden ohella.
Työmenetelmät ja toimintatavat
- Liukkautta torjutaan hiekoittamalla sepelillä. Kemiallista liukkauden torjuntaa ei käytetä kuin äärim- mäisissä olosuhteissa mm. puuportaissa. - Hiekoitushiekat poistetaan kevät-kunnostuksen yhteydessä päällysteiltä ja nurmikoilta, sekä mahdol- lisuuksien mukaan kasvillisuusistutuksista ja erikseen sovituilta niittyalueilta. - Vesialtaista ja -rakenteista, sekä kasteluvesiverkostosta poistetaan vesi alueen muun syyskunnostuk- sen yhteydessä.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö
- Talvihoito arkisin: omana työnä/ urakoitsijan työnä sopimusten mukaan - Talvihoito viikonloppuisin: omana työnä/ urakoitsijan työnä sopimusten mukaan - Talvihoito arkipyhinä: omana työnä/ urakoitsijan työnä sopimusten mukaan - Lumikasojen kuormaus ja pois kuljetus: omana työnä/ urakoitsijan työnä sopimusten mukaan - Viikonlopun lumi- ja hiekoituspäivystys: lähtökohtaisesti urakoitsijan työnä, omana työnä lähinnä reitit haudalle siunausten yhteydessä
Erikseen sovittavat työtehtävät
- Kulkuväylältä haudalle johtavien saattoväylien lumenpoisto ja liukkauden torjunta. - Muistelupaikkojen lumenpoisto. - Viikonloppujen lumipäivystys. - Lumien läjitys ja läjityspaikat. - Hoitotietojen päivittäminen konekohtaisesti muistiinpanoihin (paikkatietojärjestelmä tulevaisuudessa).
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat
- Merkittyjen hoitotietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa. - Talvihoito kohdentuu erikseen sovituille kulkuväylille ja portaille. - Lumien kasausspaikkojen sijoittaminen turvallisesti ja ympäristöystävällisesti.

Taulukko 2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto

2. HAUTAUSMAAN PUHTAANAPITO JA JÄTEHUOLTO
Hoitotyöt
- Roskien poisto (mm. irtoroskien keruu, roska-astioiden tyhjennys, siunaustilaisuuden jälkeen haudoille ja kukkienlaskupaikoille jätettyjen kukkien ja kukkalaitteiden keruu) - Päälysteiden puhtaanapito - Kalusteiden, varusteiden ja suojien puhtaanapito - Vesialtaiden ja -rakenteiden puhtaanapito - Töhröjen poisto - Hautausmaan kevätsiivous - Hautausmaan syyssiivous
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset
Puhtaanapidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 62000 Viheralueiden puhtaanapito mukaiset.
Laadunvalvonta
- Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 62000.1 Viheralueiden puhtaanapidon laadunarviointi vaatimuksia. - Kirkkojen, kappelien, seurakuntatalojen ja kiinteistöjen ulkoalueiden sekä hautausmaiden siisteys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua niillä alueilla, joihin tilaisuus tai toiminta kohdentuu. - Puhtaanapidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.
Työmenetelmät ja toimintatavat
- Siunaustilaisuuksien jälkeen haudoille jätetyt kukat ja kukkalaitteet poistetaan hautaustoimen ohjesäännön mukaan (hautakummuilta ja uurnahautoilta hautauksen jälkeen kahden viikon kuluttua, talvikaikana haudattujen osalta keväällä). - Kevätkunnostuksen yhteydessä tiedossa olevilta hoitohautoilta poistetaan kertakäyttöiset hautakynttilät ja -lyhdyt, havut ja kanervat sekä muut talvikoristeet.
Muistelupaikoilta ja yhteismuistomerkkialueilta:
- poistetaan palaneet kertakäyttöiset hautakynttilät, rikkoutuneet koriste-esineet viikoittain puhdistetaan kulkuväylät ja kiveysalueet -poistetaan huonoksi menneet ruukku- ja leikkokukat sekä muut kukkalaitteet ja muistokukat.

2. HAUTAUSMAAN PUHTAANAPITO JA JÄTEHUOLTO

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Alueelta poistetaan roskat Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen mukaan:

P1 Päivittäin (ma–la): kerran päivässä

P2 Työpäivinä (ma–pe): kerran päivässä

P3 Viikoittain: kolme (3) kertaa viikossa

P4 Viikoittain: kaksi (2) kertaa viikossa

P5 Viikoittain: kerran viikossa

P6 Kuukausittain: kerran kuukaudessa

P7 Vuosittain: kerran vuodessa.

Sidotut päällysteet puhdistetaan Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen mukaan:

P1 Päivittäin (ma–la): kerran päivässä

P2 Työpäivinä (ma–pe): kerran viikossa

P3 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kuukaudessa

P4 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kuukaudessa

P5 Viikoittain: kerran kuukaudessa

P6 Kuukausittain: sovitaan erikseen

P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Sidotut päällysteet pestään Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen mukaan:

P1 Päivittäin (ma–la): kerran kesäkaudessa

P2 Työpäivinä (ma–pe): kerran kesäkaudessa

P3 Viikoittain: kerran kesäkaudessa

P4 Viikoittain: kerran kesäkaudessa

P5 Viikoittain: sovitaan erikseen

P6 Kuukausittain: sovitaan erikseen

P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Kalusteiden puhdistus ja töhryjen poisto tehdään Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen mukaan:

P1 Päivittäin (ma–la): tarvittaessa kerran päivässä

P2 Työpäivinä (ma–pe): tarvittaessa kerran viikossa

P3 Viikoittain: tarvittaessa kerran viikossa

P4 Viikoittain: tarvittaessa kerran viikossa

P5 Viikoittain: tarvittaessa kerran kuukaudessa

P6 Kuukausittain: tarvittaessa kerran kuukaudessa

P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Kalusteiden pesu tehdään Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen mukaan:

P1 Päivittäin (ma–la): kerran kuukaudessa

P2 Työpäivinä (ma–pe): kolme (3) kertaa kesäkaudessa

P3 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kesäkaudessa

P4 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kesäkaudessa

P5 Viikoittain: kerran kesäkaudessa

P6 Kuukausittain: tarvittaessa kerran kesäkaudessa

P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Ohje: Kesäkaudella tarkoitetaan sulanmaan ajanjaksoa, jona aikana tehdään kesähoitoa. Ajanjakso sijoittuu huhti–lokakuulle. Kesäkauden sijoittuminen tälle ajanjaksolle vaihtelee maan eri osissa, ja paikallisesti ajanjakso määritetään sopimusasiakirjoihin.

Viheralueiden puhtaanapitoluokituksessa kalusteella tarkoitetaan leikkivälineitä, ulkokuntoiluvälineitä, ulkokalusteita, katoksia, ilmoitus- ja opastetauluja ja muita viheralueen kalusteita ja varusteita.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Vaarallisten jätteen hävittäminen (toimitetaan ongelmajätteitä vastaanottaviin toimipaikkoihin).

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

2. HAUTAUSMAAN PUHTAANAPITO JA JÄTEHUOLTO

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuuksienhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa tulevaisuudessa.

Viheralueiden puhtaanapitoluokan (P) määrittäminen. Viheralueiden puhtaanapitoluokitus (P) on esitetty Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020 -julkaisussa.

Jätteen lajittelun jätejakeiden määrittely (mm. puu- ja rakennusjäte, metallijäte, keräyspaperi, keräyspahvi, biojäte, energiajäte, sekajäte, SER-jäte eli sähkö- ja elektroniikkaromu, ongelmajäte).

Vaarallisten jätteiden varastointipaikkojen määrittäminen, kirjanpidon järjestäminen ja jätteiden turvallinen käsittely.

Ohje

- Vaarallisia jätteitä ovat mm. jäteöljyt, kiinteä öljyinen jäte, akut, paristot, loistelamput, painekyllästetty puu, maalit, kasvinsuojeluaineet, huolto- ja korjauskemikaalit jne.
- Varastoitavista vaarallisista jätteistä pidetään kirjanpitoa, josta selviää tuoja, määrät ja tuotavan vaarallisen jätteen laatu sekä mihin toimitettu edelleen ja kenen toimesta.
- Jättemäärien seuranta ja seurantatietojen käyttö jätehuollon suunnittelussa.
- Jäte- ja lajittelupisteiden sijoittaminen.
- Keräysastioiden oikea mitoitus, tyhjennysaikataulu ja pesu.
- Jätteen lajittelun ohjeistus hautausmaalla kävijöille (hautausmailla kävijöille vain maatuva jäte ja poltettava jäte).
- Jättemäärän vähentäminen ja jätteen kierrätys (mm. kasvijätteen kompostointi ja haketus, ylijäämämaiden hyödyntäminen maaston muotoiluun ja pintojen nostamiseen).

Ohje

- Kasvijätteisiin kuuluvat ruohosilppu, lehdet, oksat, risut ja muut kasviperäiset jätteet.
- Ylijäämämaita syntyy hautaamisesta ja sitomattomien päällystealueiden kunnossapidosta.
- Ylijäämämaiden välivarastointi ja jatkokäsittely.

Ohje

- Jättemaita ovat ylijäämämaat, joita ei voida hyödyntää hautausmaakäytössä, kuten savi. Ylijäämämaat haudatuilta alueilta sijoitetaan hautausmaa-alueelle. Muut ylijäämämaat voidaan toimittaa maankaatopaikalle.
- Suositukset omaisille (mm. perennojen käyttö istutuksissa, siirtyminen lyhdyissä poltettavien öljykynttilöiden käyttöön).
- Mahdolliset kevät- ja syystalkoot hautausmaalla kävijöille (mm. haravointitalkoot kyläkirkkojen alueella).

Taulukko 3. Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito

3. HAUTAUSMAAN rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
Hoitotyöt Rakenteiden hoito (mm. kuivatusrakenteet, päällysteet, muurit): - kuivatusrakenteiden kiintoaineen ja tukkeutumien poisto - ojien ja painanteiden avaaminen - päällysteiden rajausta, tasausta, paikkausta, saumausmateriaalin lisäys, korkeuspoikkeamien korjaus, rikakasvien torjunta (lähinnä mekaanisesti, vaikeissa tapauksissa kemiallisesti) Varusteiden, kalusteiden ja suojien hoito (mm. penkit, pyörätelineet, roska-astiat, opasteet, pistorasialtolpat, aidat, katokset): - toimintakunnon tarkastus - suoristus - mekanismien huolto - pintojen paikkakäsittely - töhryjen ja tarrojen poistaminen - kausimuutokset ja siirrot - turvallisuudesta huolehtiminen Laitteiden hoito (mm. yleisökäymälät): - toimintakunnon tarkastus - toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen Muiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito (mm. vesialtaat- ja -rakenteet). Lisäksi yhteismuistomerkkien, muualle haudattujen muistopaikkojen, taideteosten ja yksittäisten hautojen hoito käsitellään tämän otsikon alla. Huom! Talvihoito on esitetty taulukossa 1 Hautausmaan talvihoito. Puhtaanapito on esitetty taulukossa 2 Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto.
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 63000 Viheralueiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito mukaiset.
Laadunvalvonta Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 63000.1 Viheralueiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laadunarviointi vaatimuksia. Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.
Työmenetelmät ja toimintatavat - Irtonaiset kalusteet ja varusteet viedään talvisäilöön tai siirretään pois talvihoidon edestä. - Roska-astioiden kannet pidetään lumesta vapaana talvella. - Huonokuntoiset roska-astiat, pyörätelineet, opasteet ja penkit korjataan tai uusitaan.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö - Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi. - Vesialtaiden ja -rakenteiden puhtautta ja toimivuutta seurataan viikoittain. - Luonnonkivimuureista irronneet kivet asennetaan paikoilleen mahdollisimman pian. - Kalusteiden, varusteiden ja päällysteiden pesu tehdään puhtaanapitoluokituksen mukaan (taulukko 2).

3. HAUTAUSMAAN rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito

Erikseen sovittavat työtehtävät

- Rakenteiden, kalusteiden, varusteiden, suojien, vesialtaiden ja -rakenteiden, kastelulaitteiden jne. - korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto.
- Avo-ojan aukaisussa syntyvien maa-aineksien käsittely.
- Päälystealueiden kemiallinen rikkakasvien torjunta.
- Pintakäsittelyiden uusiminen.
- Pintojen graffitisuojaus.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden muistomerkkien hoito.
- Muistomerkkien kesäkaudenaikainen pesu.
- Sitomattomien päälysteiden pölynsidonta kemiallisesti. Suolausta käytetään pölynsidontaan vain äärimmäisessä tilanteessa pitkään jatkuneen kuivan kauden aikana.
- Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

- Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.
- Hautamuistomerkin hoidossa noudatetaan Museoviraston julkaisun Hautamuistomerkkien hoito ohjeita.
- Sankarihautausmaan hoidossa ja kunnostuksessa noudatetaan Museoviraston julkaisun Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus ohjeita.

Taulukko 4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

4. HAUTAUSMAAN kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)
Hoitotyöt - Rakennus- ja takuuaikainen hoito (kun urakoitsija rakentanut hautausmaan) - Kevätkunnostus - Kalkitus ja lannoitus - Kastelu - Rikkakasvin ja haitallisten vieraskasvien (taulukko 7) torjunta - Kasvitautilien ja tuholaisten torjunta - Leikkaus ja siistiminen - Istutusalueen raja - Syyskunnostus - Nurmikoiden ilmastus, pystyleikkuu ja kattaminen - Perennojen, sipuli- ja mukulakasvien jakaminen HUOM 1! Tähän sisältyy nurmikoiden, sekä kausikasvi-, ryhmäruusu-, perenna-, sipuli- ja mukulakasvi-, pensas-, köynnös- ja puuistutusten hoito. Lapuan tuomiokirkkoseurakunnan ja kyläkirkkoyhdistysten omistamien hautausmaiden kasvit inventoidaan (Simpso inventoitu kesällä 2025), jonka jälkeen voidaan eri kasvilajeille ja kasvupaikoille luoda yksilölliset hoitoaikataulut ylläpitoa varten. Muutoin menettellään VKT 2021 julkaisun mukaisin hoitotoimenpitein. Tätä taulukkoa voidaan täydentää siis erillisillä hautausmaakohtaisilla ja kasvikohtaisilla hoito-ohjeilla. Lisäksi kausityövoiman perehdytyskansiassa on käyty varsinkin hoitohautoihin liittyvien hoitotoimenpiteiden osalta aikataulutuksia ja toistuvuuteen liittyviä toimintaohjeita läpi. HUOM 2! ”Siistimisellä” tarkoitetaan sitä, että kasvillisuusalue on yleisilmeeltään kunnossapitoluokan ja/tai puhtaanapitoluokan sekä suunnitelman mukaisella laadullisella tasolla. ”Siistiminen” tai ”siisti” ei automaattisesti tarkoita esimerkiksi sitä, että kasvijätteet on tarpeen ”siivota” pois kasvi-istutuksista. Kasvijätteet voidaan jättää ja/tai käsitellä esimerkiksi silppuamalla kasvi-istutusten kasvualustan katteeksi tai maanparannusaineeksi, kun ne eivät tee poikkeamaa kunnossapitoluokan määrittämisestä muista vaatimuksista ja laadullisista tavoitteista. ”Siistimisellä” tarkoitetaan myös hoitotöihin liittyvää työn jälkien siistimistä, jätteiden poistamista ja kunnossapitokohteen viimeistelyä ennen työn itselle luovuttamista ja kohteesta poistumista. Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset Kasvillisuuden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvalta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64200 Rakennettujen viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito mukaiset. Laadunvalvonta Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvalta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64200.1 Rakennettujen viheralueiden kasvillisuusalueiden kunnossapidon laadunarviointi vaatimuksia. Kasvillisuuden hoidon laatua tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella. Työmenetelmät ja toimintatavat - Nurmikko kunnostetaan turvallisuuden vuoksi siinä vaiheessa, kun arkku tai urna maatu ja maanpinta painuu. - Nurmikkoalueet viimeistellään kunnossapitoluokan mukaan. - Kastelutarve tarkastetaan jokaisella hoitokerralla. Erityisesti kiinnitetään huomiota kausikasvien ja puiden kastelutarpeeseen. Kausikasvien kastelu aloitetaan ennen kuin kuivumisen merkkejä esiintyy. - Kausikasvi-istutus kastellaan viikoittain koko kasvukauden ajan. Istutusastioissa tai -altaissa kasvavat kausikasvit tarvitsevat kastelua yleensä useammin kuin maassa kasvavat kausikasvit. - Kastellaan mieluiten imeyttämällä vesi hitaasti kasvualustaan. Vesitaloutta parannetaan haastavimilla alueilla kastelukiteillä, jotka sekoitetaan kasvualustaan keväällä kasvualustan kunnostuksen yhteydessä.

4. HAUTAUSMAAN kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

- Lisätyövaraukset myrskyjen ja tuulisen sään jälkeen puista pudonneiden oksien ja kaatuneiden tai kallistuneiden puiden raivaamiseen.
- Syyskunnostuksen työvaraus alueilla, joilla on runsaasti lehtipuita ja/tai lehtikuusia.
- Rakennetun arvoviheralueella (R1) pudonneet lehdet poistetaan syyskunnostuksen yhteydessä muuttaman kerran ja viimeisen kerran, kun ympäröivät kasvit ovat pudottaneet lehtensä. Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) kasvillisuusalueella, joissa kasvijätettä ei jätetä paikoilleen, pudonneet poistetaan, kun ympäröivät kasvit ovat pääsääntöisesti pudottaneet lehtensä. Hautausmaa-alueella lehtiä poistetaan säännöllisesti niin kauan, kuin kausityöväki on käytettävissä.
- Rakennetun arvoviheralueen (R1) kausikasvi-istutus ja ryhmäruusuistutus kitketään tai harataan kerran viikossa. Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) kausikasvi-istutus kitketään tai harataan joka toinen viikko. Hoitohaudat viikoittain.
- Kausikasvi-istutuksen ja ryhmäruusuistutuksen katteeton kasvualusta kuohkeutetaan rakennetun arvoviheralueen (R1) istutusalueella yleensä kerran kuukaudessa, toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) istutusalueella vähintään kaksi kertaa kasvukaudessa.
- Rakennetun arvoviheralueen (R1) kausikasvi-istutuksen kasvualusta rajataan kasvukaudella joka toinen viikko, jos kasvualustaa ei ole rajattu esim. laudalla tai laatalla. Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) kausikasvi-istutuksen kasvualusta rajataan kasvukaudella kerran kuukaudessa.

Erikseen sovittavat työtehtävät

- Takuuajan hoidosta sovitaan erikseen urakka-asiakirjoissa (jos urakoitsija on rakentanut).
- Maa-ainesten siemen- ja juuripankkia hyödyntämällä kasvitetuilla alueilla sekä luonnon monimuotoisuutta edistävillä biotooppipohjaisilla ja dynaamisilla kasvillisuusalueilla määritetään suunnitelma-asiakirjoissa, työohjeissa, urakka-asiakirjoissa tai niiden puuttuessa erikseen sopien, mitkä kasvilajit poistetaan rikkakasveina.
- Kasvillisuusistutusten korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. kuolleet ja huonokuntoiset puut).
- Rakennetuilla viheralueilla (R1, R2, R3 ja R4) kasvillisuusalueen yhteispinta-alaltaan yli viiden (5) prosentin laajuisten aukkopaiikkojen paikkaaminen.
- Kemiallinen rikkakasvitorjunta.
- Nurmikon rikkakasvitorjunta.
- Nurmikon ilmastus, pystyleikkuu ja kattaminen.
- Kasvijätteen paikalleen jättäminen (mm. katteeksi).
- Toimintaviheralueen (R2) nurmikon kastelu.
- Puiden kastelu.
- Kasvi-istutusten suojaaminen tuhoeläinvahinkojen estämiseksi.
- Kasvi-istutusten talvisuojaukset.
- Pensas- ja köynnösistutusten alasleikkaus.
- Puiden erikoisleikkaukset (mm. muotoon leikkaus ja latvuksen pienentäminen).
- Lahopuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasojen jättäminen lahoppuiksi.
- Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

4. HAUTAUSMAAN kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

OmaisuuDENhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Puiden silmämääräisen kuntoseurannan ja kuntoarviointien (taulukko 9) tulokset mm. puiden kaatotarpeen määrittelyssä.

Vanhon, kookkaiden ja onttojen jalojen lehtipuiden säilyttämismahdollisuudet monimuotoisuuden etenkin niissä elävän hyönteis-, sien- ja jäkälälajiston säilyttämiseksi.

Toistuvista haudankaivutöistä aiheutuvien juuristovaurioiden (mm. maan tiivistyminen ja paksujen ankurijuurien katkeaminen) vaikutus pensaiden ja puiden säilyttämismahdollisuuteen.

Kasvijätteen (mm. oksien, risujen, nurmikon leikkuujätteen, lehtien) hyödyntäminen istutusalueiden maanparantamisessa ja katteena.

Talvituhuista, käytöstä ja kulumisesta aiheutuvat paikkaustarpeet.

Työkoneiden aiheuttaman maan tiivistymisen estäminen ja hallinta.

Taulukko 5. Hautausmaan avoimien viheralueiden (A) hoito

5. HAUTAUSMAAN AVOIMIEN VIHERALUEIDEN (A) HOITO
Hoitotyöt
- Rakennus- ja takuuaikainen hoito (kun urakoitsija rakentanut hautausmaan) - Kevätkunnostus (pienimuotoisille alueille ei erikseen tarvetta kevätkunnostuksille) - Rikkakasvien ja haitallisten vieraskasvien (taulukko 7) torjunta - Niitto ja niittojätteen käsittely (keräävällä leikkurilla niitto pari kertaa kauden aikana) - Raivaus ja raivausjätteen käsittely - Laidunnus (mahdollisesti tulossa lähivuosina) - Puiden, pensaiden ja luonnonmuodostumien hoito, jos tällaisia esiintyy - Niittypolkujen hoito, jos tällaisia esiintyy
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset
Avoimien alueiden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito mukaiset. Laiduntavien eläinten hoito tehdään soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 65200 Viheralueiden eläinten hoito vaatimusten mukaan.
Laadunvalvonta
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64300.1 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden kunnossapidon laadunarviointi vaatimuksia. Avoimien viheralueiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.
Työmenetelmät ja toimintatavat
Hautausmaan avoimien viheralueiden hoidossa noudatetaan pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito työmenetelmiä ja toimintatapoja.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö
Hautausmaan avoimien viheralueiden hoidon resurssit ja ajankäyttö määräytyvät pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito vaatimusten mukaan.
Erikseen sovittavat työtehtävät
- Takuuajan hoidosta sovitaan erikseen urakka-asiakirjoissa. - Maa-ainesten siemen- ja juuripankkia hyödyntämällä kasvitetuilla alueilla sekä luonnonmonimuotoisuutta edistävillä biotooppipohjaisilla ja dynaamisilla kasvillisuusalueilla määritetään suunnitelma-asiakirjoissa, työohjeissa, urakka-asiakirjoissa tai niiden puuttuessa erikseen sopien, mitkä kasvilajit poistetaan rikkakasveina. Poistettaviksi rikkakasveiksi voidaan määrittää myös vieraslajeja (muuta kuin haitallisia vieraslajeja), joita ei haluta kohteeseen. - Niittyjen korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. niityn peruskunnostus). - Niityn paikkaaminen. - Niittojätteen poistaminen. - Raivausjätteen kierrättäminen lahopuuna. - Laiduntaminen.
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat
Omaisuuksienhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa. Niitto- ja raivaustöissä otetaan huomioon EU:n lintudirektiivi (2009/147/EC), joka antaa pesimisrauhan muun muassa maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti. Peruskunnostettavilla niityillä ja käytöniityillä tehdään ensimmäinen niitto lintujen pesimäaikaan. Myös lupinikasvustojen torjunnassa voi olla perusteltua niittää jo toukokuussa. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota maapesintäisten lintujen pesiin ja niittotekniikkaan. Lintujen pesät merkitään ja säästetään sekä vältetään niittoa niiden läheisyydessä. Erityisesti niillä alueilla, joilla esiintyy maapesintäisiä lintulajeja säännöllisesti, suositetaan myöhäistä niittoajankohtaa (elokuu).

Taulukko 6. Hautausmaan metsien (M) hoito

6. HAUTAUSMAAN METSIEN (M) HOITO
Hoitotyöt
Puuston turvallisuuden takaaminen kaatamalla hallitusti vaaralliset ja sairaat puut Kaadetut puut jätetään mahdollisuuksien mukaan Tiistenjoella rantapenkkaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset
Metsien hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64400 Metsien hoito mukaiset.
Laadunvalvonta
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64400.1 Metsien hoidon laadunarviointivaatimuksia. Metsien hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.
Työmenetelmät ja toimintatavat
Puiden poisto rinnealueilla ammattilaisten toimesta.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö
- Puun poisto Tiistenjoella jokipenkan alueelta kuuluu vaarallisiin töihin. Jos yksittäinen puu poistetaan omana työnä, työntekijä on saanut tehtävään perehdytyksen. Puun poisto tehdään aina parityöskentelynä, ei koskaan yksin. - Myrskytuhopuiden korjuu hautamuistomerkkien läheisyydessä vaatii erityistä tarkkuutta ja varovaisuutta. Työntekijä on saanut asianmukaisen tehtävään perehdytyksen. Myrskytuhopuiden korjuu tehdään aina parityöskentelynä, ei koskaan yksin. - Myrskytuhopuiden kaatamat ja vaurioittamat hautamuistomerkit dokumentoidaan esimerkiksi valokuvaamalla ennen töihin ryhtymistä. - Myrskytuhopuiden kaatamat hautamuistomerkit asennetaan takaisin paikoilleen.
Erikseen sovittavat työtehtävät
- Puun poisto kiipeillen (urakoitsija) - Myrskytuhojen korjuu. - Lahopuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasojen jättäminen lahopuiksi. - Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat
Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Taulukko 7. Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto

7. HAUTAUSMAAN haitallisten vieraskasvien poisto
Hoitotyöt
- Haitallisen vieraskasvin torjunta ja poistaminen - Kasvijätteen käsittely ja hävitys
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset
Haitallisten vieraskasvien poiston laatuvaatimukset ovat soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto mukaiset.
Laadunvalvonta
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto vaatimuksia.
Työmenetelmät ja toimintatavat
- Haitalliset vieraskasvit kartoitetaan ja tunnistetaan vuosittain seurakunnan kiinteistöillä. - Haitallisia vieraskasveja sisältävä kasvijäte ja maa-aines poistetaan, käsitellään ja kuljetetaan erityistä varovaisuutta noudattaen, jotta vieraskasvit eivät pääse leviämään. Maa-aines poistetaan vain, jos se on täysin välttämätön toimenpide. - Kasvijätteen ja maa-aineksen käsittelyssä käytetyt työkoneet ja -välineet sekä kuljetuskalusto pestään huolellisesti ennen niiden käyttöä muussa käytössä. - Huolehditaan, etteivät pesuvedet kulkeudu ympäristöön ja etteivät vieraskasvit leviä työntekijöiden jalkineiden mukana.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö
Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poiston resurssit ja ajankäyttö määräytyvät pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto vaatimusten mukaan.
Erikseen sovittavat työtehtävät
Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat
Vieraslajit.fi -verkkosivuston (https://vieraslajit.fi/) ja ViherRiski-tietopankin (https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/) tietojen hyödyntäminen hoidon suunnittelussa. Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Taulukko 8. Hautausmaan dynaamisten kasvi-istutusten hoito

8. HAUTAUSMAAN dynaamisten kasvi-istutusten hoito
Hoitotyöt
- Voimakkaasti leviävien ja ei toivottujen lajien poistaminen - Haitallisten vieraskasvien (taulukko 7) torjunta - Kasvijätteen käsittely
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset
Dynaamisten kasvi-istutusten hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64700 Viheralueiden dynaamisten kasvi-istutusten hoito mukaiset.
Laadunvalvonta
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64700.1 Viheralueiden dynaamisten kasvi-istutusten hoidon laadunarviointi vaatimuksia. Dynaamisten kasvillisuusistutusten hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.
Työmenetelmät ja toimintatavat
Hautausmaan dynaamisten kasvi-istutusten hoidossa noudatetaan pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64700 Viheralueiden dynaamisten kasvi-istutusten hoito työmenetelmiä ja toimintatapoja. Hauduille ja sankarihautausmaille ei dynaamiset istutukset sovellu. Niittymäiseen A3 kunnossapitoluokkaan voidaan soveltaa tarvittaessa yllä mainittuja työmenetelmiä ja toimintatapoja.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö
Hoito ajoitetaan pääsääntöisesti keväälle ja alkukesälle, jolloin kasvien välinen kilpailu on yleensä ankarinta.
Erikseen sovittavat työtehtävät
- Suunnitelma-asiakirjoissa, työohjeissa, urakka-asiakirjoissa tai niiden puuttuessa erikseen sovittaessa määritellään, mitkä kasvilajit poistetaan ei-toivottuina kasvilajeina. - Dynaamisten kasvi-istutusten korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. istutuksen peruskunnostus). - Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat
- Hoitoa ei kohdisteta yksittäisiin kasveihin tai kasviryhmiin vaan hoidetaan kokonaisvaltaisemmin koko kasvillisuusaluetta. - Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Taulukko 9. Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit

9. HAUTAUSMAAN kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
Työtehtävät
- Muutos- ja korjausehdotukset - Hautausmaalla tehtävät tarkastukset ja inventoinnit: - puiden silmämääräinen kuntoseuranta - puiden kuntoarviointi - laitteiden ja järjestelmien tarkastus - rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden kuntoseuranta - arvokkaiden hautojen ja hautamuistomerkkien inventointi - hautamuistomerkkien turvallisuuden tarkastus - hautojen hoitotason tarkastaminen - hautausmaakatselmus hautaustoimen ohjesäännön mukaisesti kerran vuodessa loppukesällä
Työtehtävien yleiset laatuvaatimukset
Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherystöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 65100 Viheralueiden kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit mukaiset.
Laadunvalvonta
Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laadunvalvonnassa varmistetaan, että tarkastukset tehdään suunnitellun aikataulun mukaan ja tarkastuskohteen edellyttämässä laajuudessa.
Työmenetelmät ja toimintatavat
Haudan hoitamattomuuden seuranta toteutetaan erikseen sovitulla tavalla, kuten valokuvaamalla ja luetteloimalla hoitamattomat haudat. Hoitamattoman haudan tietoihin kirjataan syy hoitamattomuudelle sekä mahdollinen haudan kunnostaminen. Sähköiseen kiinteistöhallintajärjestelmään voidaan asettaa tehtäviä määräajoin suoritettavaksi.
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö
- Hautausmaakatselmus kerran vuodessa on sisällytetty 1.11.2025 kirkkovaltuuston hyväksymässä hautaustoimen ohjesäännössä. Katselmuksen toteuttaa kirkkoneuvoston nimeämä taho. Katselmuksessa todetaan, että: 1. vahvistettua hautausmaan käyttösuunnitelmaa sekä hautaustoimen ohjesääntöä on noudatettu 2. hautakirjanpito on yhtäpitävä hautausmaalla suoritettujen toimenpiteiden kanssa 3. yksityisiä hautoja on kunnostettu ja hoidettu ohjesäännön mukaisesti 4. seurakunnan huolehtimien hautojen hoito on ollut sopimusten ja annettujen määräysten mukaista - Vaarallisten hautamuistomerkkien tarkastus kerran vuodessa. - Hoitamattomien hautojen tarkastus kerran vuodessa. - Uudisrakentamisen, sekä rakennusten ja hautausmaiden korjauksen ja perusparannuksen toteutuminen suunnitelmien mukaan - Muut tarkastukset, inventoinnit ja seurantatehtävät sekä niiden aikataulut ja dokumentointi määritetään hautausmaan hoitosuunnitelmassa.
Erikseen sovittavat työtehtävät
Tarkastus- ja inventointitietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat
Hautausmaiden inventoinnissa noudatetaan Museoviraston julkaisun Hautausmaiden inventointiopas ohjeita.

Taulukko 10. Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö

10. HAUTAUSMAAN järjestelmien hoito ja käyttö	
Hoitotyöt	
- Toimintakunnon tarkastus - Toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen Tähän sisältyvät mm: - sähkönjakelujärjestelmät - valaistusjärjestelmät - hulevesijärjestelmät - vedenjakelu- ja kastelujärjestelmät - kamera- ja valvontajärjestelmät, sekä automaatiojärjestelmät.	
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset	
Järjestelmien hoidon ja käytön laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohtien 63311 Viheralueiden kastelujärjestelmien hoito ja käyttö, 70000 Viheralueiden huolto- ja informaatiojärjestelmien hoito ja käyttö ja 80000 Viheralueiden muiden järjestelmien hoito ja käyttö mukaiset.	
Laadunvalvonta	
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohtia: 71000.1 Viheralueiden valaistusjärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi 73000.1 Viheralueiden sulanapitojärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi 81000.1 Viheralueiden hulevesijärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi 82000.1 Viheralueiden vedenjakelujärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi. Järjestelmien laatua ja toimivuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.	
Työmenetelmät ja toimintatavat	
Hautausmaan teknisiä järjestelmiä käytetään, huolletaan ja tarkastetaan valmistajan ohjeiden mukaan. Vedenjakelu- ja kastelujärjestelmät tyhjennetään syksyllä. Sähköiseen kiinteistöhallintajärjestelmään voidaan asettaa tehtäviä määräajoin suoritettavaksi.	
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö	
Valaisimien, pistorasiakoteloiden ja sulanapitojärjestelmien kunto tarkistetaan syksyisin ja vialliset kunnostetaan välittömästi.	
Erikseen sovittavat työtehtävät	
Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä). Järjestelmien korjaustyöt.	
Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat	
Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.	

4 KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON RESURSSIT

Henkilöstö

Hautaustoimi huolehtii hautausmaiden yleisten alueiden kunnossapidosta pääsääntöisesti omalla työvoimalla. Ulkopuolisia urakoitsijoita käytetään tarvittaessa, esimerkiksi hautausmaiden talvihoitoon viikonloppuisin ja arkipyhinä sekä puunhoidon palveluihin.

Hautaustoimi kantaa yhteiskuntavastuunsa työllistämällä aika ajoin työharjoittelijoita, työelämään tutustujia, sekä yhdyskuntapalvelijoita. Lisäksi hautaustoimella on käytössään muiden seurakunnan työalojen tavoin myös vapaaehtoisia, jotka hautaustoimessa voivat osallistua hautausavustajan ja arkunkantajan tehtäviin.

Hautaustoimen lisäksi hautausmaiden kiinteistöistä ja infrasta (mm. rakennukset, sähkö, valaistus, muurit, portit) vastaavat seurakunnan kiinteistötyöntekijät. Henkilöstö- ja talouspalvelut, hallintopalvelut, toimielimet ja kirkkoneuvosto sekä kirkkovaltuusto vastaavat osaltaan hautaustoimen toiminnasta maksuliikenteen osalta, sekä hallinnolliselta kannalta.

Simpsonin hautausmaalla toimii vuonna 2025 puistopäällikön lisäksi kuusi vakituista työntekijää (haudankaivaja, hautausmaatyöntekijä, toimistotyöntekijä, suntio osan viikosta, sekä kaksi kiinteistönhoitajaa osan viikosta), sekä kesäkaudella kolmetoista kausityöntekijää (yksi näistä työnjohtajana) ja kahden kuukauden ajan aina kerrallaan kuusi kesätyöntekijää.

Tiistenjoen hautausmaalla toimii yksi kokopäiväinen suntio, sekä lähes kokopäiväinen hautausmaatyöntekijä. Lisäksi kesäkaudella on kaksi kausityöntekijää ja kahden kuukauden ajan yksi kesätyöntekijä. Kyläkirkkoyhdistys palkkaa lisäksi kahdeksi kuukaudeksi 2–3 suviduunilaista, jotka toimivat seurakunnan työntekijöiden valvonnassa ja apuna ulkoalueiden ja hautojen kunnossapidossa.

Kauhajärven hautausmaalla on yhden lähes kokopäiväisen suntion lisäksi kesäkaudella 2–3 kuukauden ajan yksi kausityöntekijä. Lisäksi kyläkirkkoyhdistys palkkaa yhden kesätyöntekijän, joka vuonna 2025 ylläpiti kirkon tapulikahvilaa.

Hautausmaiden työntekijöiden ammattitaitoa pidetään yllä myös koulutustarjonnan osalta. Vakituinen henkilöstö koulutautuu vuosittain käymällä kerran vuodessa mm. Suomen Hautaustoiminnan Keskusliiton järjestämällä koulutuspäivillä (järjestetään kaksi kertaa vuodessa). Kausityöntekijät tutustuvat joka toinen vuosi lähiseurakuntien hautaustoimien tapoihin hoitaa hautoja. Kausityö saa myös kausikukkien viljelijältä koulutusta kasvien hoitoihin liittyen. Sisäistä koulutusta hautaustoimen osalta kehitetään myös.

Koneet, laitteet ja käsityökalut

Hautausmaan kunnossapidossa koneita tarvitaan eniten nurmikonhoidossa, mutta myös maa-ainesten ja kausikasvien kuljetuksessa, pensasalueiden uusimisessa ja hoitoleikkauksissa, puiden hoidossa, kasvijätteen, kalusteiden ja tarvikkeiden siirrossa sekä syyskunnostustöissä. Lisäksi koneita tarvitaan myös hautaamiseen liittyvissä töissä. Hautausmaiden kunnossapitoon käytettävä konekalusto muodostuukin pääsääntöisesti ajettavasta konekalustosta, moottorikäyttöisestä pienkonekalustosta ja käsityökaluista sekä niiden huoltoon käytettävistä koneista ja laitteista.

Ympäristösyistä ja koneiden käyttömukavuuden vuoksi pienkoneissa ollaan siirtymässä polttomoottorikoneista kevyempiin ja hiljaisimpiin akkukäyttöisiin koneisiin.

Koneiden lisäksi hautausmaan kunnossapidossa on käytössä monipuolinen valikoima käsityökaluja. Hautausmailla on myös omaisten käytössä käsityökaluja, kastelukannuja ja kottikärryjä. Myös näiden kunnosta ja riittävyydestä on huolehdittava vuosittain.

Seurakunnan omistamat koneet pyritään pitämään iältään mahdollisimman uusina. Lähtökohtana päästöjen osalta voitaisiin ajatella, että koneiden ikä ei saisi olla yli kymmentä vuotta. Tavoitteena on pitää korkeintaan 7–8 vuoden ikää. Hankintaohjeet määrittelevät tarkemmin myös konehankintoihin liittyviä asioita. Yksi kunnianhimoinen tavoite on, että joka vuosi vaihdettaisiin yksi kone.

Huoltojen osalta kaikkiin ajettaviin koneisiin tehdään vuosihuollot ja määräaikaishuollot, jotta koneet pysyisivät mahdollisimman hyvässä kunnossa ja olisivat toimintavarmoja. Koneiden käyttöä seurataan kirjaamalla käyttötunteja määräajoin ylös.

Toimitilat

Hautausmaatoiminnan edellytyksenä ovat riittävät sosiaali-, huolto- ja varastotilat, sekä toimistotilat.

Huoltoalueet

Simpsonin hautausmaalla on erilliset huoltoalueet ylijäämämaiden ja kasvijätteiden välivarastointiin ja käsittelyyn, kuten hautamaille, kasvualustoille, kivituhkalle, koristehiekalle, kuorikatteelle, risuille, oksille ja puiden kannoille. Simpsonilla myös kompostoidaan syntyneet eloperäiset ainekset uusiksi kasvualustoiksi. Tiistenjoella kompostoitavaksi tarkoitetut massat ajetaan jokipenkan päälle, josta niitä yritetään vuosittain kuljettaa Simpsonin huoltoalueelle käsiteltäväksi. Kauhajärvellä maa-ainekset voidaan lastata siirtolavalle.

Huoltoalueilla säilytetään välivarastossa seurakunnalle palautuneita haudoilta poistettuja hautamuistomerkkejä ja niiden aluskiviä. Simpsonin huoltoalueella olisi tarvittaessa myös tilaa jätepuristimille ja eri jätelajien lisäke-
räykselle, jos niitä tulevaisuudessa tarvittaisiin. Ylijäämämaista muotoillaan hautausmaakiinteistöille kumpuja, jos ylijäämämaita ei voida käyttää esimerkiksi hautausmaakiinteistöjen yhteydessä maanpinnan nostamiseen tai hautausmaa-alueiden saneerauskohteiden pohjarakentamiseen.

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON SUUNNITTELU

Hautausmaiden kunnossapidon tavoitteena on hautausmaan yleisilmeen siisteys, kasvillisuuden hyvinvointi ja rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden turvallisuus ja toimivuus sekä järjestelmien toimivuus kaikkina vuoden-aikoina koko hautausmaan elinkaaren ajan.

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa tarkastellaan kunnossapitoa sekä lyhyellä että pitkällä ajanjaksolla. Parhaimmillaan hoitosuunnitelmassa määritetään, miten hautausmaan kunnossapitoa on tarkoitus kehittää seuraavan 10–20 vuoden aikana. Hautausmaan kunnossapidolle kannattaa määrittää selkeät välitavoitteet 3–5 vuoden välein ja mittarit, joilla arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Hautausmaiden hoitosuunnitelmassa huomioitavia kehittämisasioita:

- **Hautausmaan laajennustarpeet ja olemassa olevien alueiden uudelleen käyttö.** Vuoteen 2030 mennessä tulee tehdä jokaiselle kolmelle hautausmaalle laajentumiseen liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet niin, että tarvittavat lupakäytännöt voidaan laittaa etenemään. Tämän jälkeen ovat vuorossa investoinnit alueiden rakentamiseen liittyen.
- **Hautausmaan luontoarvojen inventointitarpeet ja luonnonmonimuotoisuuden edistäminen.** Ympäristödiplomikauden 2026–2030 ympäristöohjelmaan on sisällytetty hautausmaiden inventoinnit, sekä viheralueiden inventoinnit.
- **Ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen.** Kirkon ilmastostrategia ja seurakunnan omat strategiat, sekä ympäristödiplomi sisältävät näitä ajatuksia.
- **Hautausmaan kunnossapitoluokituksen muutostarpeet.** Jos valtionrahoitukseen liittyvä politiikka jatkaa nykyistä linjaansa, eli rahoitusta vähennetään, tulee jossain vaiheessa eteen vääjäämättä se, että hautausmaiden kunnossapitoluokitusta pitää tarkistaa. Rahoituksen puuttuminen ja lainsäädäntö ajavat myös Lapualla seurakunnan haasteiden eteen.
- **Hautausmaan hoito-ohjeiden muutostarpeet.** Ohjeita täydennetään mm. laatimalla hautausmaakohtaiset inventointiraportit, puuvartisten kasvien lajikohtaiset esiintymiset ja hoito-ohjeet, sekä tarvittaessa myös esimerkiksi jätehuoltoselvitykset ja -suunnitelmat. Nämä asiakirjat täydentävät hautausmaan hoitosuunnitelmaa. Muutoin ohjeita ja suunnitelmaa tarkastellaan vuositasolla niin, että päivityksiä voidaan tehdä ilman erillistä käsitteilyä. Tulevat ja täydentävät liitteet käsitellään ja liitetään asiakirjoihin mukaan.
- **Kasvillisuusalueiden korjaus- ja uusimistarpeet** (mm. vanhojen puiden kuntotarkastukset ja uusimistarpeet). Vuoden 2027 aikana on tarkoitus laatia hautausmaille (ja muille viheralueille) istutussuunnitelmat. Kaikilla hautausmailla ei niille ole ajankohtaista tarvetta, mutta tulevaisuutta varten ne on hyvä tehdä. Simpsiöllä on akuutti tarve suunnittelulle ja sen toteutukselle.
- **Rakenteiden korjaus- ja uusimistarpeet** (mm. käytävät, aidat, muurit, portaat). Vuosittain arvioidaan tarve investoinneille tai suuremmille hankkeille uusis rakenteita. Hautausmaan kivialtojen kunnostuksista on laadittu ehdotus hinta-arvioineen kesällä 2024, joka toimii pohjana tulevilla investointisuunnitelmissa.
- **Kalusteiden ja varusteiden korjaus- ja uusimistarpeet.** Näitä arvioidaan myös tarpeiden, saatujen käyttäjäpalautteiden, sekä nykyisten kalusteiden ja varusteiden iän ja kunnan perusteella vuosittain.
- **Järjestelmien korjaus- ja uusimistarpeet** (mm. sähkönjakelu-, valvonta-, valaistus-, vesijohto- ja kastelujärjestelmät). Näitä arvioidaan omana, mutta myös eri alojen ammattilaisten toimesta. Lakisääteiset tarkastukset myös antavat viitteitä korjaus- ja uusimistarpeista.
- **Jätehuollon kehittämistarpeet.** Asiakaspalautteiden, sekä eri jätejakeiden määrän lisääntyessä tulee tähän kiinnittää huomiota. Syväkeräyssäiliöt olisi hyvä saada ainakin Simpsiön hautausmaan porttien ulkopuolelle tulevaisuudessa.
- **Opastuksen kehittämistarpeet.** Hautausmaille on jo jonkin aikaa mietitty opastetauluja. Lisäksi ilmoitustaulujen tarpeellisuus on otettava huomioon. Näitä mietitään lähivuosina lisää.

- **Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen, rakenteiden ja muiden alueiden inventointitarpeet ja hoito-ohjeiden muutostarpeet.** Ympäristödiplomin ympäristöohjelma sisältää tämän aiheen, jolloin vuosien 2026–2030 aikana suoritetaan hautausmaiden inventoinnit myös tämän aihepiirin osalta.
- **Työmenetelmien kehittämistarpeet.** Työntekijät tekevät joka päivä kontrollointia työtavoistaan. Kun huomataan epäkohtia, puutteita, kehittämistarpeita tai jotain muuta, niistä käydään keskustelua.
- **Hautainhoitorahaston kehittämistarpeet.** Seurakunnan johto ja päättäjät tekevät toimenpiteitä näiden asioiden osalta. Tarpeet huomataan tilinpäätöksien ja talousarvioiden aikaan parhaiten.
- **Kirkon ympäristödiplomin päivitystarpeet.** Seuraava päivitys tulee olemaan vuoden 2030 aikana.
- **Hautausmaan hoitosuunnitelman päivitystarpeet.** Hoitosuunnitelman läpikäynti ja mahdollinen päivitys pitää tehdä vuosittain. Tästä vastaa puistopäällikkö yhdessä työntekijöittensä kanssa.
- **Hautaustoimen sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittämistarpeet.** Viestintää tulee aina kehittää. Lyhytvideoiden ja kuvakollaasien käyttöä tulee jatkossa harkita lisänä viestinnän saavutettavuuteen ja uusien kohderyhmien saamiseen mukaan. Sisäinen viestintä tulee myös olla laadukasta, siinä on yleensä aina puutteita.
- **Resurssien kehittämistarpeet** (henkilöstö, koneet, kalusto, toimitilat). Valtionrahoitus ja lainsäädäntö ohjaavat näitä. Muutoksia tarvitaan, jos kehittämistä halutaan suurempaan ja laadukkaampaan suuntaan.
- **Materiaalien, kalusteiden, varusteiden ja koneiden hankinnan kehittämistarpeet.** Seurakunnan hankinta-ohje on päivitetty. Hautaustoimin pohtii joka vuosi talousarvioita tehdessä, mitä tarpeita on ilmennyt kuluvana vuonna, ja mihin pitäisi osata varautua tulevinä vuosina.

KÄSITTEET

Arvometsä (M1-kunnossapitoluokka)

Metsäalue taajamassa tai sen ulkopuolella, joka on erityisen tärkeä ja arvokas maiseman, kulttuurin, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden maanomistajan määrittämien erityisten ominaispiirteiden vuoksi.

Arvoniitty (A1-kunnossapitoluokka)

Niitty, joka on erityisen tärkeä ja arvokas maiseman, kulttuuriperinteen, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden maanomistajan määrittämien erityisten ominaispiirteiden vuoksi tai se on muuten käyttäjille merkittävä niitty.

Avoim alue (A4-kunnossapitoluokka)

Esimerkiksi viljelykäytöstä poistunut pelto, aukea ala metsässä ja sähkölinjojen alusta sekä luonnonmukaisen hulevesirakenteen reunavyöhyke. Avoimia alueita ovat myös näkymien vuoksi näköalapaikoilla, perinnemaisemassa, joki- tai järvimaisemassa ja merkittävässä luonto- ja maisemakohteessa avoimena pidettävät alueet. Lisäksi luokkaan kuuluvat luonnonniityt, tulvaniityt, rantaniityt ja ruovikot, joita ei hoideta tai hoito on pelkkää vesikon poistoa. Avoimen alueen virkistyskäyttö on vähäistä.

Avoim viheralue (A-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä tai reuna-alueilla oleva luonnostaan tai ihmistoiminnasta syntynyt niitty tai pelto. Luonnostaan syntyneitä avoimia viheralueita ovat muun muassa tulvaniityt ja kalliokedot. Ihmistoiminnasta syntyneitä avoimia viheralueita ovat käytön ja hoidon synnyttämät niityt, laitumet ja pellot sekä aktiivisesta viljelykäytöstä poistuneet pellot, vanhojen viljelyalueiden jäänteet, heinittyneet nurmikkoalueet ja rakennetut uusniityt.

Dynaaminen kasvillisuusalue

Monilajinen ja kerroksellinen suunniteltu kasviyhdyskunta, jossa kasvillisuuden annetaan muuttua ja suksession tapahtua ohjatusti. Kasviyhdyskunta muodostuu erilaisista kasvillisuustypeistä – puuvartisista ja ruohovartisista kasveista, jotka kasvavat sekaistutuksena samalla alueella.

Hautainhoitorahasto

Sopimushautojen hoitoa varten perustettu rahasto, johon sijoitetaan hautojen hoitomaksut ja jonka varoilla sopimushaudat hoidetaan. Rahastot toimivat seurakunnan ja seurakuntayhtymän yhteydessä taloudellisesti erillään. Rahaston varoja ei saa käyttää seurakunnan tai seurakuntayhtymän tarpeisiin.

Hautakartta

Kartta, johon merkitään hautaosastot, hautalohkot, hautakorttelit ja hautarivit, niitä erottavat tiet, haudat merkittynä numeroin tai kirjaimin sekä muu yksityiskohtien järjestely.

Hautaoikeuden haltija

Henkilö tai taho, joka edustaa vainajan oikeudenomistajia ja niitä, jotka voivat tulla hautaan haudatuiksi. Hän myös vastaa haudan hoidosta. Hautaoikeuden haltijaksi voidaan valita tai määrätä muukin kuin lähin omainen.

Hautarekisteri

Hautausmaan ylläpitäjän rekisteri, josta ilmenevät vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautaamisajankohta, hautaamistapa sekä haudan sijainti. Rekisteriin voidaan merkitä myös hautaoikeuden haltijan nimi ja postiosoite, hautaoikeuden voimassaoloaika, tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata, hautausmaalla olevat taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti.

Hautausmaa

Vainajan leposijaksi erotettu alue. Yleinen hautausmaa on kristillisesti vihitty. Tunnustuksetonta hauta-aluetta ei vihitä.

Hautausmaakaava

Yleiskartta, joka osoittaa hautausmaan rajat, sen liikenteen järjestelyt, eri toimintojen sijoitukset sekä jakaa hauta-alueet sopiviin yksiköihin. Kaavaan sisältyy myös hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma, jätehuollon järjestäminen sekä käytävien, hauta-alueiden ja rakennusten sijainti.

Hautausmaakatselmus

Hautausmaan johdon ja seurakunnan tai seurakuntayhtymän hallinnollisen yksikön suorittama katselmus, jossa tarkastetaan hautausmaan yleisilme ja siihen vaikuttavat seikat.

Hautausmaan hoitosuunnitelma

Hautausmaakohtainen tai seurakuntakohtainen asiakirja, jossa esitetään sekä usein toistuvien ja säännöllisten että pitkällä aikavälillä toteutettavien töiden suunnittelu. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa esitetään hoidon tavoitteet ja vaatimukset hoitotöille, kuten

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö.

Hautausmaan käyttösuunnitelma

Asiakirja, joka sisältää hautausmaakaavan sanallisen selityksen, joka selventää ne hautausmaakaavan yksityiskohdat, jotka eivät ilmene piirustuksista. Suunnitelmasta ilmenee lisäksi, onko hautausmaalla tai sen osalla käytössä syvähautaus ja missä järjestyksessä hautaosastot otetaan käyttöön. Käyttösuunnitelmassa otetaan huomioon myös eri aikoina perustettujen hautausmaan osien ominaispiirteet sekä esitetään hautausmaan käytön erityiset rajoitukset. Katso myös 'Hautausmaakaava'.

Hautaustoimen ohjesääntö

Asiakirja, jossa on esitetty tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä.

Hautaustoimi

Hautausmaan hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapito- sekä hautauksiin liittyvät tehtävät.

Hoito

Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin käytettävyyteen ja koettavuuteen vaikuttavat olosuhteet. Hoito on osa kunnossapitoa. Hoidolla huolehditaan, että alue on käyttötarkoituksensa edellyttämässä päivittäisessä kunnossa. Hoitotehtäviin sisältyvät talvihoito, puhtaanapito, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, kasvillisuuden hoito sekä muut erityiset hoitotehtävät. Hoitoon sisältyvät myös pienet, hoitotöiden yhteydessä ilman erityiskoneita ja -materiaaleja tehtävät korjaus- sekä huoltotyöt.

Kirkon ympäristödiplomi

Kirkon oma ympäristöjärjestelmä, jolla sidotaan ympäristöasiat osaksi seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimintaa. Ympäristödiplomi asettaa tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoii tehtäviä sekä niiden seurantaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Korjaus

Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet. Korjaus on osa kunnossapitoa. Korjaustehtäviin sisältyy olevan rakenteen kunnostaminen, uusiminen, siirtäminen tai purkaminen. Sen avulla vioittunut tai puutteellinen rakenne palautetaan käyttökuntoon. Korjaus- ja kunnostustehtävät kohdistuvat ole-massa oleviin rakenteisiin, varusteisiin ja järjestelmiin.

Kunnossapito

Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet, vaikutetaan infrastruktuurin käytön olosuhteisiin tai hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä. Kunnossapitoon kuuluvat korjaus-, hoito- ja käyttötehtävät.

Kuulutusmenettely

Kun haudan hoito on laiminlyöty ja hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus kunnostuskehotuksesta ja hautaa koskevasta päätöksestä on pantava tiedoksi haudalle. Asiasta on lisäksi kuu-lutettava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen sinä päi-vänä, jona kuulutus lehdessä on julkaistu. Jos seurakunnan ja seurakuntayhtymän tiedossa on hautaoikeuden haltijan osoite, saatetaan hänen tietoonsa, tavallisesti postitse, valituskelpoinen päätös saantitodistusta vas-taan. Myös hallintaaajan päättymisestä voidaan ilmoittaa joko suoraan haltijalle tai tiedotuksella haudalla.

Käyttö

Säännöllistä toimintaa, jolla hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä. Käyttö on osa kunnossapitoa. Käyt-tötehtävien avulla valvotaan ja ohjataan järjestelmiä niiden toimivuuden ylläpitämiseksi. Käyttötehtäviin kuuluvat myös korjaus- ja muutostarpeita kartoittavat selvitykset.

Käyttöniitty (A2-kunnossapitoluokka)

Niitty, joka on osa virkistysaluetta, puistoa, pihaa, kulttuuri- tai perinnemaisemaa. Sen kasvillisuus on usein run-saasta käytöstä johtuvaa matalaa niittylajistoa. Käyttöniitty tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia ulkoiluun ja harras-tuksiin.

Käyttöviheralue (R3-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamaviheralue, jossa voi olla monipuolista kasvillisuutta ja rakenteita, kuten vesialtaita, siltoja, portaita ja muita taitorakenteita. Käyttöviheralue on tarkoitettu oleskeluun, viihtymiseen ja virkistäytymiseen.

Laadunarviointi (viheralueiden kunnossapidossa)

Kunnossapidon omavalvonnan, itselleluovutuksen ja laatukierrosten yhteydessä tehtävät tarkastukset, mittauk-set ja todennustavat, joilla varmistetaan kunnossapidon laatuvaatimusten toteutuminen.

Lähimetsä (M2-kunnossapitoluokka)

Asuinalueen välittömässä läheisyydessä sijaitseva metsä, jonka käyttö on päivittäistä. Lähimetsää käytetään oleskeluun, leikkiin, kauttakulkuun, ulkoiluun, liikuntaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Käytöstä johtuva maapohjan kuluminen on tyypillistä, ja pohjakasvillisuus voi muuttua tai puuttua kokonaan ihmistoiminnan vuoksi.

Maisemaniitty (A3-kunnossapitoluokka)

Niitty, joka on osa virkistysaluetta, puistoa, liikenneviheraluetta, kulttuuri- tai perinnemaisemaa. Sitä hoidetaan avoimen kulttuurimaiseman säilyttämiseksi. Kasvipeite muodostuu pääosin ruohovartisista luonnonkasveista. Maisemaniitylle ei kohdistu käytöstä aiheutuvaa kulutusta.

Metsä (M-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä, reuna-alueilla tai etäämmällä oleva puuston peittämä alue, jolle tunnus-omaista on luonnonvarainen pensas- ja aluskasvillisuus, joka vaihtelee metsätyypin ja kasvupaikan olosuhteiden mukaan.

Rakennettu arvoviheralue (R1-kunnossapitoluokka)

Laadukkaista materiaaleista korkeatasoisesti rakennettu viheralue, joka on erityisen arvokas puutarhakulttuurin, puutarhataiteen, kulttuuriperinnön, arkkitehtuurin tai muiden maanomistajan määrittämien ominaispiirteiden vuoksi.

Rakennettu viheralue (R-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä oleva puisto, puistoaukio, kiinteistöjen ulkoalue, hautausmaa, katto- ja kansipuutarha, liikenneviheralue sekä liikuntaan, leikkiin ja muuhun erityiseen toimintaan tarkoitettu viheralue.

Sankarihauta

Suomen sodissa vuosina 1918 tai 1939–1945 kaatuneen sankarivainajan hauta.

Sopimushauta

Hauta, jonka hoidosta seurakunta ja seurakuntayhtymä on sopinut hautaoikeuden haltijan kanssa, Seurakunta ja seurakuntayhtymä hoitaa hautaa määräjän maksua vastaan.

Suoja- ja vaihettumisviheralue (R4-kunnossapitoluokka)

Rakennetun ja luonnonympäristön vaihettumisalue.

Suojametsä (M4-kunnossapitoluokka)

Asunalueen ja muun rakennetun ympäristön sekä erilaisen häiriötä aiheuttavan toiminnon, kuten liikenneväylän ja teollisuuslaitoksen, välissä sijaitseva metsä. Suojametsää käytetään suojaamiseen sekä terveyden ja turvallisuuden edistämiseen.

Suojelualue

Laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston, ministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) tai muun viranomaisen päätöksessä määrätty alue, jolla on suojeltuja luontokohteita, rakennelmia tai niiden jäännöksiä. Suojelualue voi olla myös maanomistajan omalla päätöksellä tai muulla päätöksellä suojeltu alue.

Talousmetsä (M5-kunnossapitoluokka)

Taloukskäytössä oleva metsä. Metsätalouden lisäksi talousmetsä on virkistyskäytössä.

Toimintaviheralue (R2-kunnossapitoluokka)

Jalankulun ja pyöräilyn reittiyhteyksiin sekä liikuntaan, leikkiin ja erityistoimintoihin varattu viheralueen osa.

Lisää hautausmaakäsitteitä on esitelty 'Evangelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaa-alan nimikkeistö' -julkaisussa.

Lisää viheralueiden kunnossapitoluokitukseen ja kunnossapitoon liittyviä käsitteitä on esitelty 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa ja 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa.

KIRJALLISUUS

Lait, asetukset ja määräykset

Hautaustoimilaki 457/2003. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>. Viitattu 24.1.2022.

Järjestyslaki 612/2003. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030612>. Viitattu 24.1.2022.

Jätelaki 646/2011. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>. Viitattu 24.1.2022.

Kirkkojärjestys 657/2023. Finlex.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230657>. Viitattu 24.1.2022.

Kirkkolaki 652/2023. Finlex.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230652>. Viitattu 24.1.2022.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>. Viitattu 24.1.2022.

Muinaismuistolaki 295/1963. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1963/19630295>. Viitattu 24.1.2022.

Terveysturvallisuusasetus 1280/1994. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941280>. Viitattu 24.1.2022.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210978>. Viitattu 24.1.2022.

Vesilaki 587/2011. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>. Viitattu 24.1.2022.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140527>. Viitattu 24.1.2022.

Muita julkaisuja

Infra 2017 Kunnossapitonimikkeistö. Rakennustieto Oy. 2017. 63 s.

Muurien ja tukimuurien korjaaminen RT 89-11184. Rakennustieto Oy. 2015. 8 s.

Sandell, A. 2012. Kyrkogårds handboken med kvalitetsbeskrivningar 2012. Movium.

Stad & Land nr 182. 161 s.

Tajakka, H. (toim.). 2021. Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021.

Viherympäristöliitto ry, julkaisu nro 70. 211 s.

Tajakka, H. (toim.). 2020. Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020.

Viherympäristöliitto ry, julkaisu nro 67. 94 s.

Seurakuntapuutarhurit ry (Tajakka, H. (toim.)). 2022/2. painos 2023. 60 s. Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas

Verkkosivuja ja verkkojulkaisuja

ABC-Vastaavuus – Viheralueiden hoitoluokituksen (ABC-luokitus) vastaavuus uuteen viheralueiden kunnossapitoluokitukseen (RAMS-luokitus). Viherympäristöliitto ry:n verkkosivu.

<https://www.vyl.fi/ohjeet/kunnossapitoluokitus/vastaavuus/>. Viitattu 24.1.2022.

Evangelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaa-alan nimikkeistö.

Suomen Hautaustoiminnan Keskusliitto, Kirkkohallitus ja Seurakuntapuutarhurit ry. 2003.

https://shk.fi/doc/hautausmaa_alan_nimikkeet.pdf. Viitattu 24.1.2022.

Hakli O. ja Heikkilä E. (toim.). 2020. Kirkollisten rakennusten hoito ja restaurointi.

Museoviraston julkaisuja 11. 145 s.

https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/kirkollisten_rakennusten_hoito_kirja_verkko_korjattu.pdf. Viitattu 24.1.2022.

Hakli O. ja Heikkilä E. (redaktör). 2021. Vård och restaurering av kyrkliga byggnader.

Museiverkets publikationer 13. 145 s.

https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/kirkollisten_rakennusten_hoito_kirja_v4_SV_VERKKO_SIVUITTAIN.pdf. Viitattu 24.1.2022.

Haudanhoitosopimusten hallinnointi ja kirjanpito. Kirkkohallitus.

<https://evl.fi/documents/1327140/0/Haudanhoitosopimusten+hallinnointi+ja+kirjanpito+-+17.6.2020.pdf/f106a90d-229f-28f3-df0a-3da912b090bc?t=1593597436168>.

Viitattu 24.1.2022.

KESY – Kestävä ympäristörakentaminen. Viherympäristöliitto ry:n verkkosivusto.

<https://www.vyl.fi/tietopankki/kesy/>. Viitattu 24.1.2022.

Kirkkojen paloturvallisuuden kehittäminen – ennakoiva palontorjunta. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK.

https://issuu.com/spek_ry/docs/kirkkojen_paloturvallisuuden_kehitt_minen_-_ennako.

Viitattu 24.1.2022.

Kirkkojen paloturvallisuusopas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK.

https://issuu.com/spek_ry/docs/kirkkopaloopas_2019_valmis?fr=sMTlkNTEyMDcxMDU.

Viitattu 24.1.2022.

Kirkon ympäristödiplomin käsikirja. Suomen evangelisluterilaisen kirkon verkkosivut.

<https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja>. Viitattu 24.1.2022.

Knapas, M. T. (toim.). 2003. Hautamuistomerkkien hoito. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 24. 24 s.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/hautamuistomerkkien-hoito.pdf>.

Viitattu 24.1.2022.

Miten hoidan hautamuistomerkkiä. Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto. 2016. 41 s.

<https://skr.fi/serve/miten-hoidan-hautamuistomerkkia-raportti>. Viitattu 24.1.2022.

Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus. Museoviraston rakennushistorian osaston

ohjeita ja oppaita 2. 2008. 27 s.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/sankarihautausmaiden-hoito.pdf>. Viitattu 24.1.2022.

Tuominen, L. (toim.). 2015. Hautausmaiden inventointiopas. Museoviraston oppaita ja ohjeita 10. 40 s.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/hautausmaiden-inventointiopas.pdf>. Viitattu 24.1.2022.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museoviraston verkkosivusto. www.rky.fi. Viitattu 24.1.2022.

Vieraslajit.fi -vieraslajiportaali. <http://www.vieraslajit.fi/fi>. Viitattu 24.1.2022.

Viherriski-tietopankki. <https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/>. Viitattu 24.1.2022